

Cser Ferenc és Darai Lajos:

Magyarképző intézet terve

Előjáró gondolatok.

Számunkra emberség és magyarság együtt jár, az egyetemes emberi valósul meg a nemzetiben, és életünk reménye a legalább a magunk szintjére emelkedő emberiség. S mivel semmi új a Nap alatt világunk alapjaiban, amióta emberek vagyunk, egyszerűnek látszik a megoldás is mai bajainkra, – visszatérve annak fő mondandójához, – újra kezdeni a keresztény mozgalomban megfeneklett emberiség egyesítési folyamatokat.

A világegyetem mindentudása úgysem lehetséges számunkra, emberek számára a végtelenség miatt, amit nem ér utol az emberi ész, mert ha kergeti a világban, azzal végteleníti annak valóságát. A valóság természete számunkra az, hogy különböző valóságok jelennek meg világgént, mint a képzelet valósága, az emlékezet valósága és a jövődőlés valósága, s ez mindegyik azonos a világ valóságával. Ezért lehetséges az, hogy az emberiség általános érdekétől – mint valóságtól – különbözik világunk, amelyet mára bizonyos emberek és csoportok felépítettek a maguk érdeke szerint. Így e mai világ nagyon más tehát, mint az, amely megoldaná mai egyre mélyülő emberségi és élővilági válságunkat, midőn igaz ismereteink valósága sokak tudásaként új világot alkot. Ebből pedig olyan feladatok következnek, amelyeket csak az emberek meglévő jó, ehhez megfelelő adottságainak, képességeinek előtérbe állításával oldhatunk meg. A magunk tulajdonságait ilyenként ismervén, a magyarképzés javasolt.

Mert az előbbi szakadékot a valóságos világ és az érdekvilág között, annak a kettős műveltségnek köszönhetjük, amit a háború és az alárendelő társadalom megjelenése óta ismerünk. Ez tehát ötezer év óta, de koránt sem örökkön örökké jellemzi az emberiséget. Csak későn, napjainkra tudatosult azonban bennünk, hogy végveszélyt jelent az egész emberiségre kiterjesztett alárendelés, mert az a bármilyen okból kezdett téves irányt kiterjesztve felnagyítja a tévedést, romba dönti végül az egész emberiséget. Fontos leleplezni azt a történelemhamisítást, amely örök emberi tulajdonságként, létharcként írja le az emberi múlt egészét. Mert a mai helyzet visszamenőleg nem érvényes, sőt az eredendő emberi alkat és gyakorlat az egyenrangú együttműködésen, mellérendelésen alapul.

Azaz az uralkodási kultúra és világa mára már megkülönböztethető az egyes pusztuló vagy végveszélybe került nemzeti vagy nagytáji műveltségektől. S bizony ez utóbbiak előbbinek alárendelése következtében bolygónyi méretekben jelentkezik a helyi, nemzeti, földrészi kultúra sorvadásából, érvényesülésének gátlásából, sokszor már hiányából fakadó, csak milliárdokban mérhető értékvesztés hagyományban, képességben, tudásban és természeti környezetben. S

ahogy a magyar, azaz mellérendelő jellegű szerveződés a mi esetünkben a XX. században többször is végveszélybe került, úgy látszik szakadék felé sodródni, alapjaiban megrendülni az egész európai műveltség.

Szerencsére a történeti visszatekintésekben, feltárásokban a nem uralkodói kultúra egyre erőteljesebben történő elválasztásának vagyunk tanúi a magát magasként megnevező hatalmi kultúrától. Ennek eredményeképpen már nem a farka csóválja a kutyát, és tudományosan megismertük a harcias hódító műveltségek általános romboló, elnyomórító természetét, s az égi eredettel magát és fényűzését igazoló isteni uralkodói és arisztokrata törekvéseket, praktikákat, kegyetlenséget.

Ugyanezt meg kell látnunk a mai fényűző és pazarló, különböző kultuszokat érlelő és pénzelő, magát magasban táncoltató kultúra fajtában, melynek alárendelt szenvedő alanyai, eladósodottjai, lekötelezettjei nemcsak az egyszerű, dolgos emberek és a tudós feltalálók, de maga a természet is, a Föld kincsei, a növény és állatvilág, sőt maga az emberi jövő. S észre kell vetetnünk, hogy a Föld, az Emberiség nemcsak az amerikai, európai és dél-tengeri úgynevezett fejlett, azaz uralkodói, hatalmi műveltségből, kultúrából és annak kapcsolt részeiből áll, még ha ezzel tele is tudja kürtölni a világot a globális média, még ha ezt érvényesíteni is tudja ideig-óráig a katonai, fegyverzeti fölény. Ennek a másik műveltségnek a világa megvan mibennünk is, ahogy a tibetiekben vagy más keleti, afrikai vagy amerikai emberekben, akik még őrizik ősi hagyományaikat, s akik mindnyájan ösztönösen és tudatosan küzdünk hagyományaink megtartásáért, emberségünkért.

S ha az előzőeket komolyan vesszük, sokkal másabb, alapvetőbb feladatot ró ránk magyarságunk kiteljesítése, mint eddig sokan divatként ezt javasolták vagy gyakorolni vélték. Sem az eddig jutalmazott, sem az eddig szinte üldöztetést kapott irány nem elegendő ugyanis, hanem egyedül a tudományos alapon álló kutatás eredménye adhat biztos támpontot a magyarképzést illetően. Am ekkor az egyetemes és a magyar szempont azonosként elősegítheti ezt a folyamatot.

Az alábbi négy terület együttes oktatása és kutatása reményt nyújt a jelenbeli szükséges átfogó változási kihívás felismeréséhez, annak megvalósításába való bekapcsolódásunkhoz. Ha ez a fenntartható emberiségi élethez vezethet, akkor kutya kötelességünk mennél hatékonyabban oktatni mindezt! Hogy aki sikeresen teljesíti képzésünk követelményeit, elegendően tájékozottá válhasson ahhoz, hogy felbredjen benne és hatékonyra váljon a nemzeti történeti tudaton túl a jövő bolygónyi emberiségének felelőssége egymás iránt.

Tanmenet és tantárgyak.

A képzési tananyag négy részre osztásának indoka lehet, hogy az egyensúly és természetes fenntarthatóság a mértékletesség erényét, a gazdag és egész személyiség a bátorságét, a társadalmi műveltség és életvállalás az okosságét, míg az értelmes gazdaság politikája az igazságosság erényét idézi fel Platónról.

I. MÉRTÉKLETESÉG: EGYENSÚLY, TERMÉSZETES FENNTARTHATÓSÁG

Az ember két alkotó része, lélek és test egységén keresztül, valamint a társadalommá egyesülésének eredményeként megjelenő emberiségen (illetve annak nemzeti alakzatain) keresztül olyan egyetemes tulajdonságokkal és értékrenddel bír, ami összhangban áll a természettel és az emberi boldogulással, mely mindkettő *egyensúlyt* jelent lélekben és testben, társadalomban és természetben. Ez azonban nem látszik egyből, különösen a félrecsúszott oktatási célok és tananyagok, valamint az erős ellenhatást keltő tömeg-tájékoztatás miatt, ezért külön meg kell az emberekkel ismertetni.

Tantárgy:

EMBER (FRAKTÁL) ÉS EMBERISÉG (HOLOGRAM)

Az emberiség ember és társadalom egysége: Az ember a szellemi összetevő, a társadalom a hordozó alap, eredmény a globális emberi működés.¹

Az emberben a lélek és a test egysége a személy.

A lélek az élő embernek elválaszthatatlan tulajdonsága, amely megjeleníti a tudatot, magában foglalja a gondolkodó, érző személyiséget.

A test – vezérelt önszabályozó és önszabályozott egyensúlyi rendszer, tudati, eszmei információs rendszerből és anyagi jellegű végrehajtó mechanizmusból állva.

A valóság két oldalaként anyag és hullámtermészet összetartozása, bizonytalansága, megmaradása.

A személy lélek és test együtteseként, cselekvő egyénként embernek tekintett lény, személyiségjegyekkel bíró tudatos egyéniség.

Ember: lélek (+ test), élet: kód (+ atomok, vegyületek), anyag: hullám (+részecske).

A cselekvő ember társadalmat alkot, fenntart, illetve örökre feltételez.

A társadalomban a műveltség és a társadalmi lét egysége az élő társadalom.

Műveltség: eszme (+ hit), eszme: gondolat (+ beszéd), hit: értelem (+ bizalom).

Az emberiségben a társadalmi elméletek és a társadalmi alakzatok egysége a történelem.

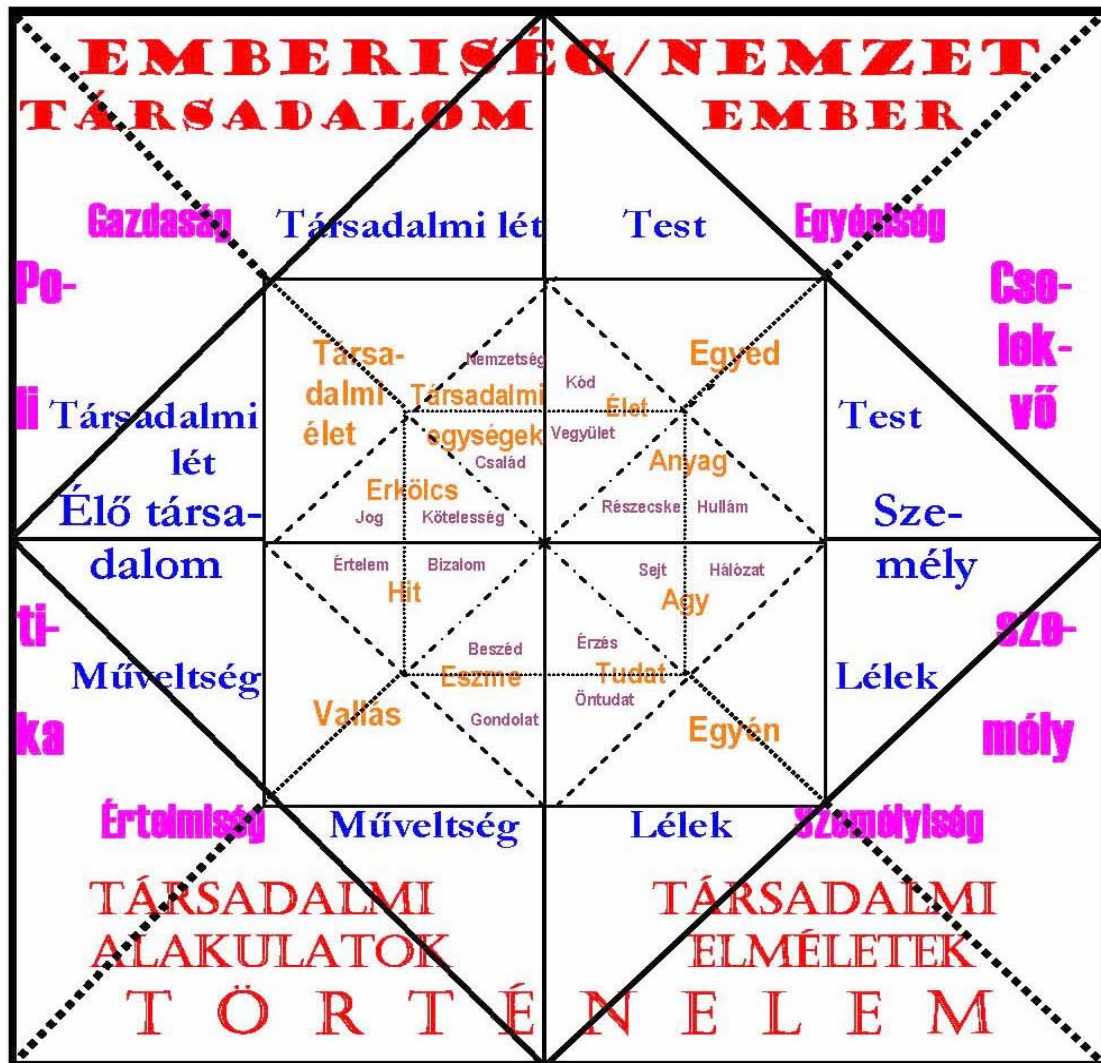
Emberiség: ember (+társadalom), történelem: társadalmi elméletek (+ társadalmi alakulatok).

A személy lélek és test együtteseként, cselekvő egyénként embernek tekintett lény, személyiségjegyekkel bíró tudatos egyéniség.

¹ Az alábbiak nagy részének előzménye: Cser Ferenc—Darai Lajos: *Ember—Társadalom—Emberiség. Eszme—Hit—Vallás, Atya—Anyá—Élet.* www.nemenyi.net KÖNYVTÁR.

Ember: lélek (+ test), élet: kód (+ atomok, vegyületek), anyag: hullám (+részecske).

A cselekvő ember társadalmat alkot, fenntart, illetve örökre feltételez.

A társadalomban a műveltség és a társadalmi lét egysége az élő társadalom.

Műveltség: eszme (+ hit), eszme: gondolat (+ beszéd), hit: értelem (+ bizalom).

Az emberiségben a társadalmi elméletek és a társadalmi alakzatok egysége a történelem.

Emberiség: ember (+társadalom), történelem: társadalmi elméletek (+ társadalmi alakulatok).

II. BÁTORSÁG: GAZDAG, EGÉSZ SZEMÉLYISÉG

Alapvető emberi egységet mutató helyzetben tartós változást csak mindenki egyetértésével és vallott értékei képviselésével valósíthatunk meg,

amihez az embereket felnőve gazdagon egészséges személyiség egyesítheti társadalommal egységes emberiséggé.

Tantárgy:

SZERETETVALLÁS: ÁTFOGÓ JÁTSZMAMENTESSÉG

- Az emberi és emberiség szintű játszmamentesség boldogulásunk alapfeltétele.
- A személyiség vezérelte egyéniség teremti meg a cselekvő személyt. Amihez a személyt a lélek programjával működtetett test hozza létre.
- A tudattal rendelkező agy teremti meg az egyéniséget, amihez az élet programja által vezérelt anyag alkotja meg az egyedet.
- A lélekben az élet és az anyag egysége az egyed.
- Minden élő rendszer a kívülről bevitt kód, program és az arra épülő, azáltal meghatározott mechanizmus együttes új minősége, vezérelt egyensúlya, egysége.
- Az egyed az anyag élő tulajdonságának körfolyamat szervezettségi-megnyilvánulási elkülönült kerete, s a működtető mechanizmus hajtó és fékező erőit érzékelő, feldolgozó, valamint arányos, összegzett és változó jeladó adatkezeléssel önszabályozó rendszer.
- A testben a tudat és az agy egysége az egyéniség.
- A személyben a személyiség és az egyén egysége a cselekvő személy.
- A lélekben az élet és az anyag egysége az egyed.
- A testben a tudat és az agy egysége az egyéniség.
- Az agy a központi idegrendszer vezérműje, a tudat hordozója.
- A tudat és hordozója együtt határozza meg az egyéniséget, a célkitűzéssel cselekvő egyént.
- Az ember a lélek és test együttese, azaz a cselekvő egyén, elvonatkoztató, tanuló tudattal.
- A saját tudatát felismerő tudatos egyéniség a személyiségjegyekkel bíró személyiség.
- A személyiség az embert egyéniségként jellemző tulajdonságok összessége.
- A személyiséget az egyéniség hordozza, a személyiség cselekvések hajtóereje az idegrendszer által.
- Az emberi egyén, jellem a személyiség tettekben megnyilvánuló alakjaként osztályozható.
- Az egyéniség működtető mechanizmusa, az idegrendszer jellegéből: szangvinikus, kolerikus, melankolikus, flegma, s a négy alaptípus tovább bontható érzelmi reakciók alapján: extrovertált, introvertált.
- További osztály az idegrendszeri válaszok gyorsasága, tudatossága alapján: erős—gyenge akaratú.
- A személyiség és az egyéniség együtt határozza meg a cselekvő egyént, személyt, a 'társadalmi' embert.

Az ember mivolt élővé tételéhez elengedhetetlen a személyiség összetevők közege, a társadalom.

III. OKOSSÁG: TÁRSADALMI MŰVELTSÉG, ÉLET ÉS VÁLLALÁS

Helyi és egyetemes emberi művelődés és vállalkozás összehangolása a helyi előnyök átfogó felhasználásával és az egyéni képességek és társadalmi előnyök kölcsönös és egyenlő érvényesítésével.

Tantárgy:

MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET ÉS ÉLETVÁLLALÁS

Az ember értelmesen élő, tevékeny lény, akinek a társadalom a működtető mechanizmusa és számára az élete létfeltételeit biztosító emberiség, ill. nemzet megalkotója.

A társadalomban a műveltség vezérelte társadalmi lét alkotja az élő társadalom alakzatát.

Az emberi jelleget, fogalmat élővé tevő hordozó közeg, azt működtető mechanizmus a társadalom.

Az emberi társadalom együttműködő emberek szövetsége, közös szellemi alapokra épülő cselekvés.

A társadalmat alkotó embereket élettani, eszmei, műveltségi kapcsolatok alakítják társadalommá.

A műveltségen belül az eszme vezérelte hit építi fel a vallást, mely különböző alakokban jelent meg eddig: természetvallás, lélekvallás, lélek- és istenhívő vallás, istenhívő vallás, nem istenhívő vallás.

Az emberi műveltség az egyéni és együttes emberi cselekvés tárgya és terméke, eredménye.

Az emberi társadalom műveltsége az emberi együttműködés szellemi, azaz agyi kapcsolataira épül.

A műveltség emberi csoport életéhez, tevékenységéhez kapcsolódik, közege az élő társadalom.

A társadalmi létben az erkölcs (emberi jogok, szabadság, egyenlőség, testvériség) által programozott társadalmi egységek működtetik a társadalmi életet.

Az élő társadalom a társadalom egymást átható szellemi és gazdasági élete, azaz a társadalmi élete.

Az élő társadalomban az értelmiség és a gazdaság (kereskedelem, banktőke, nemzeti bank) egysége a politika.

IV. IGAZSÁGOSSÁG: AZ EMBERI ÉRTELMEZŐ GAZDAGSÁG POLITIKÁJA

A tartós és hatékony elméleti és gazdasági tevékenység képességét a mai intézmények olyan átalakulása eredményezheti, amikor következetes társadalmi egyesítési szempontok képezik a társadalmi elméletek alapját és határozzák meg a sikeres gazdálkodás, összembari és egyéni gazdagodás révén a politikát.

Tantárgy:

A POLITKA ÚJ VILÁGA

Az élő társadalmat az ellentétek kibékíthetetlen harcában ütköztető, a három dialektikáját jelentő hegeli, alárendelő szemlélet megteremti a fejlődés elvét, amelyet a darwini elmélet emelt élő rendszerek alaptörvényévé. Miközben a mellérendelő szemléletben az élőlényeket éppen nem a harc, nem a rombolás, hanem a programvezérelt mechanizmusok jellemzik, az állandó egyensúlyra törekvés, ahol a változás a programvezérlés és a mechanizmus egységét fejezi ki, és ez a változás nem azonosítható a fejlődéssel. Azaz Hegel és Darwin elmélete, az élethalál-harc által biztosított fejlődés modellje hamis.

Az élő társadalomban az értelmiség által irányítottan működő gazdaság jelenik meg, mint eredményes politika. S a társadalom, a szocium több az egyes embernél, de kevesebb az emberiségnél, aminek ma mindenütt a különböző nemzetek felelnek meg a földön. Ámde vannak nemzet alatti képződmények, elkülönült népi közösségek, amelyek nem tudják biztosítani a saját társadalmuk révén mindazt az ember számára, amit az emberiség szint a különböző nemzetek részéről nyújt tagjai, emberei, és még önzetlenül és nem önzetlenül a nemzet alatti közösségek tagjai, emberei számára. Ugyancsak ez a helyzet több olyan eszköz és teljesítmény esetében, amit egy-egy nagy nemzet vagy a nemzetek közössége tud elérni és nyújtani a kisebbek, kevésbé megszervezettek számára.

Ami az emberiség vagy a nemzet szintjét meghatározza, az a társadalmi elméletek hatása a társadalmi alakulatokra, miáltal aztán ezen alakulatok összessége, jó és rossz együttműködése a történelem menetét nyújtja. Azaz a társadalmi alakzatok vagy alakulatok a társadalmi elméleteket, mint vezérlő programot hordozván, azzal az emberiségben egyesülnek, aminek alegységeit a közös műveltséget hordozó nemzetek alkotják, és az egyesülésük teremti meg a történelmet.

Tantárgy:

AZ EMBERSISÉG EGYSÉGE

A valóságot tudatos és nem tudatos képzeleteink, elképzeléseink, azaz elméleteink alakítják ki, s a tudatos valóság világgként jelenik meg számunkra. A min-

dennapok valóságától eltér a filozófia és a tudomány által felfedezett magánvaló valóság, amelyet az emberi agy érzékelésétől függetlenül létezetten csak hasonlítás alapján ragadhatunk meg. Akár a felnagyított fényalakzatokat, akár a részecskegyorsítók érzékelhető eredményeit, akár az egyéb mérőeszközök kijelzéseit tekintve, ezek világa csak a hasonlítások révén válik számunkra valóságossá, s ezek a metaforák teszik lehetővé, illetve alkotják a tudományos megközelítést. E két valóság tehát ugyanannak a világnak a tagja, s elvileg a világ végtelensége végtelen számú eltérő valóságnak adhat otthont.

A szüntelen jelenné váló jövő s múlttá váló jelen természetét az ember hasonlóan dolgozza fel, mint az érzékelhetetlen magánvaló valóságot. Így jövőbeli—emlékezet—képzelet hármas valósága egybemosódik, azonosnak látszik, amint a negyedik szereplővel, a világgal. Bár utóbbi, mint láttuk, ezen kívül még számtalan valósággal bírhat. A jóslási, a tudományos és az emlékezeti tudatosság valóság-eredményeiről rögzített beszámolók szintén könnyen összemosódtak az elmúlt korokban, különösen, ha sok idő elteltével elkallódtak, elfelejtődtek létrehívó eszközeik és gondolkodási eljárásaik. Így a mítoszok, mesék, mondák ezeknek a keveredett valóságoknak az felidézői, és ma már nehéz elválasztani bennük a különböző valóságtartalmakat.

Ugyancsak eltérő valósági természetű a hipnotikus (vagy hipnotikusan megváltozott) tudattartalom, aminek világáról valószínűleg az egyes mesék, mondák és mítoszok szintén tudósítanak. Mindenesetre e többrétegű világ valóságtartalmi előhozhatók a jelen tudományos megközelítései révén, a múltbeli emlékezet feldolgozása által és a hipnózisból származó információk megfejtése segítségével. Az így kapott eredmény viszont azért nem csupán a világ három arcát fogja mutatni, hanem elvileg sokkal többet, mert ha a részecskevilág, a róla alkotott képet, a mérőeszközök természetének megfelelő valósággal válaszolva, maga is elbizonytalanítja, azaz megsokszorozza, akkor ugyanez elmondható a mesék és mítoszok képviselte valóságokról és a hipnotikus valóságokról is. Mintha a részecskék, ill. a hipnotikusan felidézett események a tudatosság, a mérés, a képzelet számára adott valóságon felül máshol is érdekelték lennének, a miénktől különböző téridőkben.

Az eddigiek fényében remélhetően csak múltó állapot, amit a 'felvilágosodás' félresiklása óta tapasztalhatunk, hogy a mitikus emlékezet és a hipnotikus álom beszámolóit kiiktatták a tudomány vizsgálandó tárgyai közül. Ugyanezt nem sikerült megtenni a magánvaló valóságot az érzékelhető jelenségvalóságtól egyértelműen elkülönítő kanti filozófiával, de azt mégis sikerült elérni, hogy a kantianizmus elméleti eredményei csupán a természettudományos gondolkodásba mentek át, a társadalomtudományiba nem, előbbit a 20. századi eredményekkel, különösen a részecskefizikával rég nem látott magas színvonalra emelve. Ugyanakkor a társadalomtudományok vésszes hiányosságai és végzetes hibái, és egyáltalán a tudománynak a társadalom irányítása terén történt háttérbe szorítása a legjobban a kanti tanítás feldolgozásának leállításával magyarázható. Megfigyelhető tényei ugyanis nincsenek a társadalomtudományoknak sem, hanem

csupán a társadalmi folyamat attitűdjei, vélekedések, hiedelmek léteznek. Ezért a társadalomtudományi tudás önelemzésen (introspekción) alapul és szubjektív jellegű. A társadalmi jelenségek összetettek, megfigyelésük nehéz, elemzésük elméletei kevésbé előremutatók. Az a tudás, amitől a társadalom élete függ, nagyrészt gyakorlati jellegű és nem koncentrálnak egyetlen fejben, mert igen komplex, s mert 'habitusokban' és 'diszpozíciókban' ölt testet, s ilyenformán többnyire olyan tagolhatatlan szabályozások és szabályok irányítanak mindannyiunkat, amikről nincs tudomásunk.

A kantianizmus társadalomtudományi jelenlétén kívül ugyancsak nagyon hiányzik a mai tudományból a másik két terület, a mítoszos emlékezet és a hipnotikus látás lehetséges és elvárható eredményeinek a feldolgozása, beépülése. A mítoszok úgynevezett nem hivatalos feldolgozása renegát kutatók, újságírók, természettudósok, látnokok, sámánok, törzsi varázslók és gyanús megszállottak részéről, nélkülözi a rendszeres megközelítést, a tudományos célkitűzés és nyilvánosság eszközeinek segítségét. Így bármilyen szenzációs részeredmény sem képes igazi áttörést megvalósítani és kétségtelen bizonyítékokat szolgáltatni a csillagmítoszok közvetítette valóság tudományos értékeiről, hasznosságáról, a mában való kiváló alkalmazhatóságáról. Viszont az már kezd nyilvánvalóvá válni, hogy a földi katasztrófák és elkerülésük, túlélésük témakörében ezeknek a mítoszoknak a feldolgozása és felhasználása sok mindennel tudná kiegészíteni a jelenben érvényes tudományt. És a mítoszok által közvetített ismeretek hézagait ugyancsak kiegészíthetik a hipnózisban szolgáltatott információk. A hipnózisnak az orvosi hipnózis esetein kívül olyan formái is figyelemre méltóak itt, mint a különböző látnoki közlések, múltba és jövőbe tekintések, vagy a különböző korábbi vallási események újra átélése, a vallásalapítók régi cselekedeteinek vagy mai üzeneteinek közvetítése.

Másik kérdés, hogy ma a redukcionizmus uralkodik a tudományosságon, ami elvileg nem engedi meg valamiféle szellemi valóság közvetíthetőségét felénk. Helyette az elvi szintre csökkentett, vagyis igazából a tudományos magyarázatokban kiinduló alapként nem is létező, elvont anyag uralma érvényesül. Ennek az anyagnak ekkor viszont olyan feltételezett tulajdonságai kapnak főszerepet, amik nagyban eltérnek a pusztán anyagi szinttől, azaz mégsem az anyag maga a kiindulás, és a monizmusból nem szándékolt dualizmus, pluralizmus lesz. Pedig minden tapasztalatunk a világegyetem egységére mutat. És ez az egység viszont nem lehet pusztán anyagi egység, mert az anyag hatásaként a mutatkozó jelenségek megragadhatatlanok. Inkább fordított a tapasztalat, azaz bizonyos, logikai alapozású szellemi jelenségek hatása, egyfajta rendezettség és rendszerszerűség ragadható meg konkrét anyagi jellegű élettelen és élő jelenségek esetében. S mivel a világ egységes, a társadalom és az ember természete is ugyanolyan kell, hogy legyen. A társadalom és az ember egysége persze a világegyetemmel is fennáll, hiszen annak részeként és azt valamennyire felfogóként, megragadóként szerepel mindkettő. Ez a világ—ember—társadalom hármasság csak akkor

magától értetődően természetes, ha mind a három, azaz minden a világon logikai–szellemi jellegű, még az anyag is.

E szellemi ‘szentháromságban’ tehát a világegyetem a szellemi teremtő ‘atya’, az ember a szellemi megváltó ‘fiú’, és a társadalom a szellemi megszentelő ‘lélek’.² Ahogy a társadalom emberekből áll, az ember természetből, azaz világból épül fel. A természet-kígyó pedig úgy harap a társadalom kígyó farkába, hogy mindkettő feloldódik a lét hordozójában, az emberiséget alkotó emberben. Azaz a természet atom alatti építőkövei energikus szellemként eltűnnek a boncoló ész elől, míg a társadalom annyiban állhat fenn, amennyiben az emberi agyak szellem formában összekapcsolódnak. Ezért helyes egységes módszerrel közelíteni az élő és élettelen külső természethez, valamint az emberi és társadalmi belső természethez. És ez a módszer azért nem lehet a fizikai természet vizsgálati módszerének a pusztá kiterjesztése, mert az képtelen megragadni a szellemi folyamatokat, mialatt a szellem irányából az élet és az élettelen természet mind jobban megközelíthető. Minthogy mindennek felfogása elérhetetlen lenne az emberi értelem nélkül, elsőrendűen fontos az értelem természetének a vizsgálata. Miáltal remélhető, hogy többet tudunk meg a világról és saját magunkról, valamint a társadalomról. A vizsgálat végeredményeként előálló kép azonban, érthető módon, nem sokban különbözik azután attól, ahogyan a külső természetet, magunkat és a társadalmat amúgy is látjuk. Különösen a kozmogónia, a földtörténet, ill. világtörténet, az organikus egyedfejlődés és a társadalomtörténet elméletei által láttatottaktól tér el igen kis mértékben. Azaz kizárhatatlan befolyással bírnak mindezen elméletek megszületésében és érvényesnek tekintésében az évezredek, évmilliók tapasztalatai, illetve tapasztalat-vesztései, valamint az utóbbi elleni emberi küzdelem eszközei, eredményei. Például ilyen a vallás, amely az egyik olvasat szerint az ember számára a szentség formájában a legfontosabbra figyelmeztet. Jobb olvasat természetesen – de nem áll ellentmondásban az előzővel –, hogy a mítosz az eltűnt tudás elromlott hírnöke, amikor és amiben már nem értették, miről is van szó, hogy miről szól a mese. Azaz a mese a legpitiánerebből a legfontosabbá válik ebben az olvasatban.

A mítoszok hatalmas területeit elemezve, pedig kimutathatók a magas civilizációk övezetében az összefüggő, kódolt nyelvi univerzum maradványai. Ez az egész földre kiterjedő közös nyelv,³ figyelmen kívül hagyva a helyi ismereteket, az általános keretekre, szerkezetekre, a mozgásokra, a mértékekre, a számokra, a képletekre, a számtanra, a mértanra és a logikára figyelt. Ez a közlésre szolgáló

² Ebben a megfogalmazásban a keresztény Szentháromság fogalomkörét idéztük. Más megfogalmazásban, pl. a szentlélek az anyának felel meg. Hajlító nyelvekben, ahol nyelvtani nemek léteznek, az őslétező hímnemű személyként jelenik meg, majd annak gondolata nőnemű, a kettő viszonyából eredő tudat ismételten hímnemű, míg annak párja, a bölcsélet pedig nőnemű. Ez utóbbit, a negyediket nem vonják be, valójában ejtik a Szentháromság fogalomköréből.

³ Ez a fogalom nem föltétlenül a beszélt nyelvet jelenti, a nyelv értelmezése ebben az esetben sokkal általánosabb.

képnelv a természet törvényszerűségeinek megfigyelésén és a napi élet eseményeinek megosztható tapasztalatán alapult. A mítosztörténet törvényekkel vagy szabályokkal összhangban álló rendezetten kifejezett rendszerként pedig a rendezett gondolkodás alapjául szolgált. A csillagászat csillagfejtő jelkódja nyújtotta az írásos nyomokat megelőző közös nyelv és tudás állandó elemeit, amint például bizonyos meghatározott helyen lévő égi fénypontok összekötésével adta a csillagképeket, amilyen a Kis Medve és a Nagy Medve és más ilyen égi 'állatok'. Ma még ismeretlen előttünk, hogy az összefüggő egészet alkotó mitikus állatmesék 'állatrendszerét' miért nem ismerjük. Talán azért nem ismerjük, mert a rendszernek az egész világon szétszóródó maradványai különböző nyelvek és kultúrák közötti átadás-átvétel révén nagyarányú, alárendelő jellegű változáson mentek keresztül és váltak rendkívül nehezen azonosíthatókká. Vagy pedig azért nem ismerjük, mert a különböző korokban bekövetkezett átfogó hatású földi katasztrófákból csak ennyire töredékes formájú ősi tudás menekülhetett meg számunkra.

A filozófia kultúrtörténete képes bemutatni azt a rekonstrukciós kísérletet, amelyet a különböző korok filozófusai és filozófiai iskolái hajtottak végre az ősi emberi tudás jellegzetességei, illetve szükséges és lehetséges aktuális megjelenése elérésére. Akkor is, ha a filozófia módszere az első, eredeti feltalálás módosítását, s akkor is, ha az ősi tudás maradványainak megőrzését és egészszé tételét segítette elő. Ugyanígy nem lehet az újkőkor szinte forradalmi hirtelenséggel megjelenő és hatékony vívmányait se az ősi tudás egy-egy meghatározó központból való szétterjedési folyamatának, se teljesen új találmánynak tekinteni. Ez a kettősség még az ókori világ csodáira is áll: ezek modern értelmezése nem megoldott, mert utánozhatatlanságuk nem egyértelmű. Ahogy a világpusztulások, özönvizek, tűzözönök mondai hagyománya sincs még tudományos időrendbe elrendezve. S az írott hagyomány ókorra utaló részei szinte teljes mértékben ideológiai szempontok szerint lettek csoportosítva és megőrizve, s a tudományos feldolgozásuk hiányzik. S ennek hatása napjainkban még uralkodó a tömegképzésben és a tömegközlésben. Ugyancsak hiányos a mítoszok feldolgozása, értékelése, az átadás-átvétel megértési zavarainak, roncsolásainak kiküszöbölése, s a rekonstrukció. A régészeti és kultúrtörténeti tudományos igényességgel kikutatott mítoszanyag rendszerezése, általános érvényű kiértékelése még csak a kezdeteknél tart, s alig megy túl a tudós körökön. Például akár a görög, akár az indiai mítoszok jelentéseinek megadása számunkra hiányokat, torzításokat mutat. A mítoszmagyarázat hiányosságainak pótlása azonban csak az egész emberiség már feljegyzett mítoszai és a ma is élő mítoszkincs, mitikus hagyomány teljes körű összegyűjtésével és annak rendszerét, egyéb tudományos vonatkozásait feltáró megfelelő feldolgozásával vihető végbe. Az őshagyományi mellérendelő világszemlélet nyomai tehát megtalálhatók a filozófiát megelőző vallási és bölcséleti rendszerekben, amelyek nem világmagyarázatok, hanem az élet célszerű és bölcs felhasználásának útmutatói. Így a filozófia termőföldje

volt és a tudományunkhoz vezetett végül az a vallás, amely lehetővé tette az ókori civilizációk csodáit.

Azért nem lehet mindezt kézlegyintéssel elintézni, mert a metaforikus, azaz hasonlító eszünk alacsony szinten is működik. Így a mai legmagasabb tudást is a tegnapi legalacsonyabb képeihez, összefüggéseihez hasonlítja, azaz a józanészhez; és viszont: a legalacsonyabb rendűnek tekintett mesék is hordozhatják a mainál sokszorosán fejlettebb tudás és civilizáció hasonlított–konzervált elemeit, információit. Mindeme bonyolultságokhoz méltón az ember agy–szellem elméje ugyancsak összetett, mint a letűnt magas, és ma még inkább alacsony, ám nagyra törő civilizáció és tudomány: a legkonkrétabb dolgai a legelvontabbak és fordítva. Gondoljunk csak a nyelv és a világ viszonyára, akár a leképező nyelv, akár a nyelvből teremtett világok oldaláról. Ez a nyelv csak az agytevékenység perifériáinak megfelelő kialakulása után működik a gyermekekben, akik egyébként már előtte is megcsillogtatják lenyűgöző értelmességüket. S a gyerekek mindig sokkal többet mutatnak, sokkal többet adnak vissza, mint amennyit megtanítottunk nekik. Mintha az értelem belülről működne bennük, s aminek mind kiválóbb megnyilvánulásait a külső, testi gátlások fokozatos megszüntetése tenné lehetővé.

Érdekes párhuzam merült itt fel a biológiai rendszerek superorganizmusnak nevezett állat együtteseivel, amik bizonyos létszám fölött – biológiai mérésekkel igazoltan – eluralkodnak az egyes organizmusok fölött. Vagyis ekkor az együttes biológiai erőter, amely az egyedeket összeköti, erősebb, mint a szervezet saját biológiai vezérlő tere. A különálló sugárforrások mind tudnak egymásról, és van saját belső irányításuk, amely bekapcsolódik a globális hatásba. Az egész szervezet egységes szabályozására a szervezet sejtjei között információs és irányító hálózat működik. Ezt az egész szervezetre kiterjedő sugárzási tér hozza létre, ami azonnali távolba hatásra képes folytonos biológiai erőter. E tudati erőterek képesek a szervezetek közti kapcsolatteremtésre, és egymás hatását erősítve, módosítva, túlsúlyra jutnak az egyes élőlény saját szervezetével szemben. Ez lenne a természetes biológiai távhipnózis, amiről tudjuk, hogy a vízibolhánál, a patkányoknál és a japáni majmoknál működik. Lehet, hogy az emberi társadalom esetében is működik ilyesmi, de mi úgy érezzük, hogy nincs ilyen működés. Ám lehet, hogy önálló lénynek érezve magunkat, azért nem érzünk semmiféle biológiai úton fogadott távhipnózisos működést, mert a külső hatások eleve személyiségünk legmélyére érkeznek és épülnek be. Mindenesetre az emberi társadalmat nehéz lesz ilyen célból megmérni.

Egyértelmű, hogy az esetleges közös tudatmező működésének megismeréséhez az egyéni tudatot is ismerni kell. Annak mélyén alapelvek vannak, melyek többnyire velünk születettek, s részben tudatosítottak, esetleg a biológiai erőterek hatásai. Az értelem eme építőkövei az egyedben eszméket alkotnak, a személyiség legmélyebb indíttatásainak természetes teremtő erejét, mely egyre újabb és alapvetőbb megvalósulást keres. Az ész tehát a fizikai univerzum sajátos részén uralkodó rend, ama részén, ami mi magunk vagyunk. Bár elménkben

az alapkategóriák, ill. alapstruktúrák nem a világ természeti szükségszerűségeinek kartézianus univerzális és szükségszerű axiómái, hanem az emberi szervezet világbeli alkalmazkodását megvalósító elvek, mégsem zárható ki, hogy az egész univerzumon is ugyanúgy ‘uralkodik’ ész, mint magunkon.⁴ S ha az általunk felismert minőségek nem tárgyak tulajdonságai, hanem olyan utak-módok, melyeken egyénileg vagy fajként a külső ingereket csoportosítani vagy osztályozni megtanultuk. A világ és főszereplői harmonikus egysége megköveteli e minőségi osztályozás tőlünk tágabb eredetét.

Így az a tanulság adódik, hogy igen elavult dolog akármely eszme ölése, akárcsak bármely emberé, népé, ill. a növény- és állatfajok kipusztítása stb. Hiszen egyrészt a másik, szembeállított álláspont mindig csak esetleges lehet, és sohasem felsőbb rendű, másrészt minden tudás hasonló eredetű és egyedülállóan értékes, amint ugyanannak kristályi, növényi, állati, emberi, társadalmi vagy isteni megnyilvánulása is. Vagyis butaság és okosság ugyanannak eleje és fonákja. Semmit nem lerombolni kell, hanem megérteni. Sem a konstrukciót nem kell leépíteni, sem a megértést ellehetetleníteni, hanem ugyanúgy elválasztani az ocsút a búzától, mint eddig.⁵ A sajátunk a többi valósággal egymásba fűződve alkotja a világ egyetemét. A világ folyása nem lineáris időbeli folyamat, hanem részecske szintű, fénysebességgel száguldó jelen. Az ebből létrejött valóságok a fénysebességnél gyorsabb folyamatokban épülnek, az annál lassabbakban leépülnek. A világegyetemet fenntartó energia vagy szellemháló alkotó eszközei közül nagy valószínűséggel a legjobban a legközelebbi csillag, a Nap, és a Föld hat ránk. A legnagyobb hatással azonban bizonyára egymásra vagyunk.

Tantárgy:

ALÁRENDELÉS HELYETT MELLÉRENDELÉS

A Krisztus utáni 2. évezred utolsó évszázadának bölcséleti rendszereire rányomta bélyegét a lételméletet és ismeretelméletet egyesítő hegeli rendszer.⁶ Annak is elsősorban a sajátos módszere, a hegeli dialektika. Ennek hármas tagozódása, azaz a *tézis—antitézis—szintézis* – pontosabban az *állítás*, annak *tagadása* és ezt követően a *tagadás tagadása* – teremti meg a *tézis* és az *antitézis* szakadatlan párharca⁷ eredményeként létrejövő új tézist, a *szintézist*. Ez a ‘dia-

⁴ Az uralom alatt itt nem a társadalmon belül megszokott fizikai, vagy szellemi elnyomó uralmat értjük, hanem azt, hogy a jelenléte uralkodó mértékű, s ez passzív jelenlétet és nem aktív, beavatkozó cselekvést jelent.

⁵ Ez már célkitűzést jelent, azaz nem létezik általában búza, vagy ocsú, mert más célra esetleg a kettő értékviszonya akár meg is fordulhat.

⁶ Sőt már a 19 század második felére is nagy hatással volt, már akkor is sokan követték, illetve küzdöttek vele.

⁷ Habár ez inkább egyoldalú küzdelem, hiszen az antitézis lehetőségét csak az eredeti abszolút tézis ellentéte, az szellem-ellentét anyagvilág létrejötte teremti meg, amely az abszolút szellem mintájára, attól függve születik meg, s emiatt ellentmondása csak felszínes, hi-

lektikus' folyamat a *szintézis*, az új minőség létrejöttének a záloga.⁸ Ebben a felfogásban a szintézis a tétel és annak tagadása eredményeként kíméletlen harc során jön létre úgy, hogy ebben mind a tézis, mind az antitézis felörlődik, megsemmisül.⁹ Bár Hegel annyiban próbálja enyhíteni ezt, hogy feloldódásnak, megőrizve megszüntetésnek nevezi a megsemmisülést. Az erre az elvre épülő állammodell szigorúan hierarchikus társadalmat tételez fel (mint Platón felfogása), és a hagyományos társadalmi rendeket meghaladó új társadalmi minőségben láttatja az emberi társadalom jövőjét.¹⁰

A XIX. századi szellemi és politikai mozgalmakban a hegeli felfogás meghatározó elemmé vált. A hármas tagozódást úgy is tekinthetjük, mint a három filozófiájának alap kifejtését és ez az *egy* és a *kettő* filozófiájával szemben sokkal összetettebb megfogalmazást jelentett. Az *egy* filozófiája már a görög bölcseléstől is ismert és az egyetlen őslétezőre, eredendő lényegre alapszik, abból vezet le mindent úgy, hogy a felsőbb szint meghatározza az alsóbbat, de az alsóbb szint nem hat vissza az eredendő lényegre. Ez a filozófiai elemző módszer a *metafizikát* jelenti. Ezzel szemben áll a *dialektika*, mint filozófiai elemző módszer, amely ugyancsak már a görög bölcséleti rendszerekben is fölismerhető, és két őslétezőből indul el, és azok kölcsönhatását elfogadva az állandó változás elvét képviseli, azaz tulajdonképpen a *kettő* filozófiáját jelentette. Hegel rendszere

szen végül mindig beáll - ugyan az ész csele mögé bújtatottan - a az abszolút szándék végrehajtójának.

⁸ Ami tehát annyiban nem új, hogy nem emergens (evolutív), mert van szellemi háttere.

⁹ Leginkább azonban az individuális egységek húzzák a rövidebbet, mert az általuk összerakott együttes olyan totalitás, amely annyira meghaladja alkotóit, hogy azok még felfogni sem tudják, nemhogy előrelátni. Ennyiben ez a dialektika visszalép a descartes-i racionalizmus elé, egészen a platóni nem evilági tökéletességig.

¹⁰ Hegeltől tehát nagy bajok származnak, mert korábban Istennek tulajdonított forrásként állítja be a saját filozófiáját. Ezt a pozitívizmus (újplatonizmusa) felkarolja, és az isteni minőséggel szükségszerűen és ésszerűen létrejött (kiáradt) világról csupán leíró jellegűnek nyilvánítja (követeli meg) a tudományt. Eközben a háttérben tehát ott áll a hegeli és August Comte-féle kinyilatkoztatás a fennálló (leibnizi) világról, mint minden világok szükségszerűen legjobbjáról. S ha e két filozófus nem is azonos Platónnal, a leíró jelleg, a pozitívizmus miatt abban közös vele, hogy a (Platónnál nyíltan hirdetett) ezotéria itt rejtetten továbbra is megmarad, de bizony elhazudják. Így aztán a hegeli bölcséleti rendszer alkalmassá vált a fennálló hatalmi helyzet igazolására, megerősítésére, sőt bizonyos politikai törekvéseknek a szükségszerű történelmi fejlődéssel való szoros megfelelése látványos bemutatására. Nem véletlen hát, hogy már a 19. század második felében sokan felvették ez ellen a – marxizmus képében egyre sikeresebb – ideológia ellen a harcot, különösen az újkantiánusok. A huszadik század első felében pedig például Karl Popper és Friedrich von Hayek foglalkozott e gondolatrendszer és következményei elítélésével és bölcséleti cáfolatával. Popper egyik könyvének (*The Open Society and Its Enemies*) fejezetcíme: *Hamis próféták: Platón, Hegel, Marx*. A közelmúltban a francia új filozófusok is támadták e triót és minden 20. századi rosszért őket tették felelőssé. Ám maga Hegel még mindig nagy kihívás maradt, és sok követője, továbbgondolója van még ma is, nemcsak a marxisták között, hanem Amerikában is. Ez persze nem gátolta meg a marxistákat, hogy Hegel társadalom elméletét magukévá tegyék, és gyakorlatban alkalmazzák.

azonban a *három* filozófiájának a kifejtését jelenti, ahol az alap az *egy*, amivel szemben lép föl a *második* és a kölcsönhatásuk eredménye a *harmadik*. Ez valójában nem merev szemléletet jelent, hanem az állandó változáson keresztül az egyre tovább lépő gondolatot, amely végső soron *alárendelő dialektika* és amely ‘eredményeire’ aztán a jelenkor számos eseménye visszavezethető.

A megismerő alany és a megismert tárgy kapcsolata már Hegelt megelőzően is a klasszikus alakot öltött német idealizmus fő problémája volt. *Kant* szerint a tudat határozza meg a tárgyat abban a formában, ahogyan az a tudatban megjelenik. *Fichte* szerint az alany közvetlenül jut abszolút tudásra, feltétlen érvényes alapelve, amelyből aztán a valóság levezethető. S nála az abszolútum szubjektív, és nincs objektum, azaz a valóság a vizsgáló személy tudatában képződik csupán. *Schelling* kiindulása az abszolút kezdet, a szubjektum és objektum, azaz a gondolkodó elme és gondolatai tárgyának az azonossága volt. Hegel szerint pedig a sokaság és a különbözőség nem pusztán szubjektum–objektum azonosságot jelent, hanem mint kiindulás az azonosság és nemazonosság dialektikus – önmagában különböző és különbözőségében azonos – azonosságát is.¹¹ Hegelnél az intellektuális szemlélet helyére a *közvetítés* lép, azaz a tudat a szubjektum és objektum szembenállásában képződik (konstituálódik), a szellemet mindig valami más kell közvetítse önmagának. Az abszolút alapelv megismerését közvetíti a tapasztalás teljessége – aminek van kezdete és van vége (nem lóg a levegőben), mozzanatai feltételezik a közvetlenséget, amihez visszatér.

Hegelnél a tudományos megismerés lehetőség-feltételeihez való módszere transzcendentális. A megismerést redukcióval visszavezeti alapvetően létező (apriori) feltételeire, hogy ebből az alaphoz következtetésekkel (dedukcióval) levezesse az ismeretek rendszerét. De túlmelve *Kant*on, nála nemcsak a jelenség ismerhető meg, hanem a dolog lényege, belső természete is. A szellem fenomenológiája éppen az a fáradságos út, melyen az emberi szellem eljut a közvetlen-érzéki szemlélettől a dolgok eleven lényegéhez, és szerinte ez az egyedül tudományos megközelítés. Míg *Kant*nál az alany maga alkotja a megismerés tárgyát (a magánvaló idegen marad), addig Hegel az *Aquinói Szent Tamás* szerinti megismerés előtti létazonosságból indul ki, s az egyéni megismerés tudati, öntudati és észbeli fokozatain keresztül bontakoztatja ki az abszolútumban, Istenben a lét alapvető azonosságát a tudattal, amely azonosság dialektikus (nem különbözőség nélküli) és egyben a megismerés feltétele.

Az egyéni tudat bejárja az emberiség történetét – az egyén fejlődése a törzsfejlődés megismétlése –, s társadalmi–történelmi tevékenysége által világos lesz számára, hogy a tárgyi világ vele szemben nem teljesen idegen, hanem rokon vele; nemcsak más, hanem az ő saját mása, másléte is. A tudat önmegismerésén keresztül a világ idegensége, elidegenedettsége fokozatosan megszűnik, s a tudat a természeti, művészeti és a kinyilatkoztatott valláson keresztül a filozófiában jut el a rokonság, az azonosság ősforrásához, azaz az abszolútumhoz. Ő is ab-

¹¹ „Die Identität der Identität und Non-Identität.”

szolút tudás birtokosa, s nemcsak a dolgok, hanem Isten is feltárul előtte. Így lesz a szellem fenomenológiája a tudat tapasztalata és az abszolút szellem megjelenésének tudománya.

Hegel tehát a fogalmi bölcseletet ismét visszahelyezte jogaiba, miután módszeres szempontból az intuíciót ejtette, s ezzel az idealizmus rendszerei közül az övé érte el a legnagyobb hatást. Ám Hegelnél a fogalom nem elvont, nem absztrakció, mint a korábbi racionalizmus filozófiájában, hanem a jelenségekben megnyilvánuló valóság belső lényege. A filozófia pedig nála a fogalmi lényeg önmozgásának ábrázolása. Hegel indította el az olyan szellemtudományok, mint a bölcselet, a vallás, a jog és a művészet, történeti szemléletű kifejtését. Mindezt azzal, hogy a fejlődés eszméjét bevezette e tudományokba, s ide kapcsolta azt a totalitás elméletét, vagy módszert is, amely minden egyes részjelenséget a szellem egész struktúrájából magyarázza.

Dialektikus totalitás-felfogása azonban – például az államra kiterjesztve – azt jelentette számára, hogy az egyén semmi a mindent jelentő állammal szemben. Ezért és minden fennálló ésszerű és szükségszerű felfogásáért és hirdetéséért¹² Hegelt utóbb¹³ hamis prófétának kiáltották ki. Szemére vetették azt is, hogy a francia pozitivizmus hatására a történetiségben a szellem fejlődésének pusztá leírása helyett a valóban megvalósult folyamat apológiáját adta, illetve – a jövő mint szükségszerűség elfogadtatásával, elvárásával – helyet hagyott a jövő előírásának, diktátumának. Főként azonban a pozitivizmust és a későbbi marxizmust meghatározó ideológiai szerepe képezi vita tárgyát.

Ám nem csak politikai mozgalmakban jelent meg Hegel elmélete, hanem a természettudományban is. A XIX. század utolsó felében a hegeli fejlődési modellt ugyanis Darwin¹⁴ alkalmazta az élő rendszerekre és szigorú alá és fölérendelési elv szerint építette föl a növényi- és állatvilágot, mint fejlődési helixet, aminek a csúcán a gondolkodó ember, a *homo sapiens* van. Elméletében az egyedek a létért állandó harcban állnak és a tulajdonságaik változása teszi lehetővé számukra, hogy ezt a küzdelmet túléljék. A küzdelemben alulmaradt egyedeket a természet kitörli magából, a túlélő magával viszi a kialakított új tulajdonságokat, amely végső soron az életképességét jelenti. Ez az ún. *természetes szelekció*.

Ugyancsak innét eredeztethető a paleontológia azon törekvése, hogy megtalálja az embert közvetlenül megelőző fokozatokat – előembereket, ősembereket – a főemlősök és az emberek között. A hegeli eszmerendszert követők ezért már ‘tudományosan’ határozzák meg, nem csak a társadalom következő remélt és föltételezett alakját, rendjét, hanem a mai embert meghaladó, magasabb rendű

¹² Ez főként az akkor már reakciónak tekintett porosz államra vonatkozott, amit már Marx és Engels is bírált nála.

¹³ A 20. században, pl. Karl Popper, a francia új filozófusok.

¹⁴ Darwin (1859), Charles: On the origin of species by means of natural selection, 2nd Ed.

ember kialakítását is.¹⁵ Ennek alapgondolata *Nietzsche* bölceletéből ered, aki a ma emberét csak az állat és a felsőbbrendű ember közti állapotnak fogta fel, és a felsőbbrendű ember felé való lépést az ún. *uralkodó morál*, erkölcs, felfogás alapján vélte elérni. Nála a demokrácia, a keresztényi közösségi szemlélet és a gyengébbeket felkaroló felfogás a *rabszolga* erkölcsöt jelentette és egyben – szerinte – az állat felé való visszalépést szolgálta.

A XX. század második felében uralkodó eszmerendszerek ún. újliberális változatát a társadalomra átvetített ún. *neodarwinizmusra* építették fel. Ebben a társadalmi modellben a darwini életképességet, azaz a túlélést vagy pusztulást eldöntő kiválasztódási feltételt, kritériumot az anyagi világ értéktermelő – pontosabban pénzt teremtő – gazdasági teljesítménye jelenti, de kiemelten szerepel benne az élet-halál küzdelem, mint alapvető társadalmat meghatározó folyamat. A gazdaságilag gyenge ember, csoport, ország, társadalmi alakzat elpusztul, és a helyét az erősebb foglalja el. Erre az eszmére épül a mai globalizációs elképzelések egésze, de a magát ‘felsőbbrendű fajnak’ tekintő pénzoligarchia ugyancsak ezzel indokolja politikai stratégiáját, húzásait. Elképzelésük azonban sokkal inkább vallásos hitnek látszik, semmint tudományosan megalapozott tételnek.

A XIX. és XX. századi Hegellel összefüggő – az ő filozófiájára épülő – bölceleti rendszerek tehát összefoglalóan tekintve azt mutatják, hogy a hegeli bölcelet alapjai, a hegeli bölcelet tételei, korának bölceleti áramlataival összehasonlítva, az idealizmust, mint a szellem elsődlegességének mindent meghatározó elképzelését mutatják, ami így a filozófiatörténetben a legkövetkezetesebben Hegel abszolút idealista filozófiájában (pánlogizmusában) valósult meg. Hegel a *dogmatizmus* (eszmei alapon meghatározott tételek), az *empirizmus* (tapasztalatra épülő tudás), a *kriticizmus* (az ismeretek kételkedő vizsgálata) és az *intuáció* (közvetlen tudás) filozófiai nézeteivel egyaránt szembeszállt, és az abszolút tudás filozófiai álláspontját igyekezett megalapozni. A tudatot az abszolút megismerés fokára akarta emelni és a megismerés egész tartalmát szigorúan dialektikus módszer szerint kifejtetni.

Hegel szerint a ‘tudatélet’ igazolja, hogy a dolgok és a gondolkodás, a tárgy és az alany nem egymástól elválasztott lények. Hiszen a tudat csak akkor teheti meg, hogy megkülönböztet és elvonatkoztat, tárgyát egybeveti a fogalommal, ha a dolgok (a lét, a tárgyak) és a gondolkodás azonosak. Ez alapvetően a kettő filozófiáját jelenti, hiszen két alapfeltevést fogad el egyidejűleg. Ennek eredményeként létezik az ‘ésszerű’, és minden valóság ésszerű, s ami ésszerű az való-

¹⁵ A Rockefellererek által oly nagy lelkesedéssel támogatott eugenetikai programok ezt a célt szolgálják. Lásd Marrs (2003), Jim: *Titkos uralom; A Trilaterális Bizottságot, a szabadkőműveseket és a nagy piramisokat összekötő rejtett történelmi szálak*, Kapu Könyvek, Budapest (*Rule by Secrecy*, HarperCollins, NY, 2000 fordítása). pp.: 109-111. „A Rend az establishment számára egyfajta állandó, nem-hivatalos fajnemesítési programként szolgál, mely életerős új géneket visz a stimsoni elit vérvonalába.” (p.: 110). A politikai és genetikai hatalom megszerzése érdekében „megóvják, vagy nemesítsék a kvázikékvérűek genetikai vonalát” (p.: 109).

ságos.¹⁶ Az egyedül létező fogalom ésszerű, s ezért igazi valóság. A fogalomnak és a fogalom valóságának szintetikus egysége az idea (vagy eszme, szellem, ész, Logosz, illetve Abszolútum).¹⁷ Az Abszolútum megnyilvánulási módja a gondolkodás, mely egybeesik a léttel. A világ pedig az idea megvalósulása, amit a filozófia sajátos módszerével, a dialektikával érthetünk meg. Ez a rendszer tehát az abszolút idealizmus, mivel csak az ideák a valóságosak, a létezők, amivel az egy filozófiájának a talajára áll. De egyben pánlogizmus is, mert nála a valóság minden eleme, jelensége észjellegű. S végigkövetve a hegeli felfogás kisarjadzását és társadalompolitikai hatását, a szellem alakulásában való meghatározó szerepét, látható, hogy a különböző bal- és jobboldalinak bélyegzett mozgalmak hajtóereje is volt a hegeli államfelfogás és dialektika, de ugyanakkor annak bírálataiban is megjelent.

Társadalmi valósággá – rémálommá – azonban a baloldali, a lenini történelmi felfogással megfejelt fejlődés elmélete vált. Vizsgáljuk meg ezért ‘tudományosan’ az egész kérdést, beleértve a társadalmi modelleket, az azokat övező hitet, felfogást, és az egész rendszer alapját képező *embert* és *társadalmát* a hegeli rendszer, a dialektika szerint. Elsősorban itt ne ereszkedjünk a hegeli eszmeiség kezdőpontjáig, ne a *szellem* fejlődése legyen vizsgálataink célja és kezdőpontja, hanem korlátozzuk a vizsgálatainkat az emberre magára és az emberi társadalomra.

A dialektika, mint bölcséleti módszer valójában az objektív valóságot állandó mozgásban, változásban lévőnek tekinti. A hajdani görög bölcselő, Hérakleitosz úgy fogalmazta meg, hogy „*nem lehet kétszer ugyanabba a folyóba lépni*” – merthogy közben mind a folyó, mind magunk megváltoztunk. Önmagában a dialektika az ellentéteket nem tekinti kibékíthetetlennek, ebben a módszerben azok egymást kölcsönösen föltételezik, egységet alkotnak. Hérakleitosz éppen ezt tekintette a dolgokat alkotó és felfogható lényeknek. Ezzel szemben a hegeli dialektikában az ellentétek¹⁸ egymással állandó harcban állnak és harcukból jön létre az új minőség. A *tézis—antitézis—szintézis* hármasságban a szintézis valójában a tézis meghaladott állapota, és a helikális ábrázolásban a tézis fölött helyezkedik el. Ezt nevezik – helytelenül! – *fejlődési spirálnak*.

A *tézis* és *antitézis* azonban – a mi felfogásunkban – nem föltétlenül jelent kibékíthetetlen ellentétet, avagy ellentmondást. Nem föltétlenül kell, hogy a kető egymással harcban álljon ahhoz, hogy kapcsolatában új minőség jelenjen meg. Az új minőség azáltal is előállhat, hogy a feltárt ellentétek – vagy csak különbségek – egységet alkotva jelenítik meg az újat, az új tézist, az új minőséget.

¹⁶ "Was vernünftig ist, ist wirklich und was wirklich ist, vernünftig ist" – állítja Hegel.

¹⁷ "Die Idee ist der Begriff, die Realität des Begriffs und die Einheit beider."

¹⁸ Jobban mondva ellentmondások, mert Hegel az ellentéteket kevésbé harcot kezdeményező adottságoknak vélte, míg az ellentmondásokat az eszme és tárgya különbségéből eredeztette, amely ellentmondásként egyre tovább hajtja a fejlődést a – világ és az Abszolút Szellem – azonosságáig. Ezért nem az ellentétek dialektikusak, hanem az ellentmondások nála.

Ekkor azonban nem egy eleve elrendelt vagy feltételezett tárgyi¹⁹ vagy szellemi tökéletességhez, illetve abból levezetett állapothoz jutunk, hanem munkánk, gondolkodásunk eredményéhez. Ez a megközelítési mód nem igényli az ellentmondási-megsemmisítési akciót, az új minőség az ellentéteket egyesítve, azokat a saját két megközelítés szerinti oldalaként fogadja magába. Ez is hármasság, mégis alapvetően különbözik a hegeli hármasság aktív harcától, és az ellentétek, különbségek megtalált egységében rejlő *egyensúlyt* jelenti.²⁰ Ebben a munkában ezt a módszert követjük.

A bölceleti rendszerek a vizsgálati módszert csupán alkalmazzák. Központi kérdésként elsősorban és általában az ún. *alapkérdés*re adnak választ, pontosabban, kifejtésük előtt a bölcselő általában rögzíti, hogy mit tekint elsődlegesnek, mi az elindulási alapfelfogása: a *tudat* vagy az *anyag* elsődlegességét vallja-e? Illenék, hogy ebben a munkában ezt az általános gyakorlatot kövessük, azaz válaszoljunk meg az alapkérdést. A válaszuk azonban az, hogy ez a kérdés mesterkéltnél, ugyanis az a kényszer, hogy a két alapfelfogás között válasszunk, azaz az egyiket elsődlegesnek, a másikat teremtettnek, származtatottnak határozzuk meg, a ma uralkodó szemléleti módból ered. Az, hogy a bölceleti kérdések mögött szemléleti mód is meghúzódik, nem nyilvánvaló, hiszen a bölcelet művelői Platón óta általában és szinte kizárólag – az isteni kinyilatkoztatáson felépülő – *alárendelő* szemléleti mód alapján építették fel a rendszerüket. Ezekben az egyes fogalmak, jelenségek egymásnak alárendeltek, szigorúan rangsorba rendezettek, ahol az ok szigorúan meghatározza az okozatot, ahol pl. a tagadás tagadása új, magasabb szintű minőséget teremt, a szellem és az anyag bemutatott kapcsolata megkérdőjelezhetetlen nyilvánvalóságként szerepel. Létezik azonban egy más fajta szemléleti mód is, az isteni kinyilatkoztatások megjelenése előtt már létezett és ugyan háttérbe szorult, de máig fennmaradt *mellérendelő*, ahol ezek a fokozatok, kérdések nem kötelezően ébrednek. Ahol két nem azonos minőség *egyaránt* jellemezheti a vizsgálat tárgyát, mint annak kétirányú megközelítéséből származó, de a lényegét tekintve egyenértékű tartozéka. Talán nem meglepő, hogy ez a szemlélet a valódi tudományhoz kapcsolódik ma leginkább, azaz a természettudományhoz, s ekkor a vele sokszor szembeállított – alárendelő – társadalomtudomány az áltudomány. Elég itt, ha a fény – de általában az anyag – kettős jellegére utalnunk: van tömege, – és ez anyagi, – de egyenértékűen hullám is, – és ez utóbbi nem anyagi, ez informatív, ez tudati, más szóval

¹⁹ Érdekes, sőt bizarr Hegelnél, hogy a tárgy meg nem felelése az eszmének, okozza az ellentmondást, tehát a tárgy szerepel Abszolútumként, hozzá próbál igazodni a továbbiakban az eszme. Messzire visz, ha meg akarjuk érteni, miként lett Hegelnél az anyagnak talált tárgyból szellem, mert külső cél adja a magyarázatot, nem az elemzett 'dialektikus' gondolatmenetből fakad ez a 'végeredmény'. A fennálló állapotok isteni szükségességének igazolási szándéka tehát e mozgató szellem.

²⁰ Mint a mérleg és két serpenyője hármassága: a mérlegelésben e hármasság egysége kiegyensúlyozza, kiegyensúlyozva méri a mérlegelendők különbségét, a semmilyen különbségtől a mérés, a mérleg legnagyobb mértékéig.

szellemi jelleg, hiszen annak a jelensége a hullámelmélettel kezelhető matematikai alakba önthető. Hasonló mellérendelő eredményt a társadalomtudomány még nem produkált, bár Kant javaslata az örök béke megteremtésére, hogy mellőzzék az emberek és a társadalmak ügyeiben a magasabbra hivatkozást, erre alkalmat adhatott volna.

Maga a bölcséleti rendszerek szemléleti módja ez ideig nem került vizsgálat alá, mert egyöntetűen az *alárendelő* szemlélettel²¹ vizsgálták az objektív valóságot. Ez azt jelenti, hogy a jelenségeket olyan logikai vagy parancsnoki elvek szerint rendszereztek, ahol családfa jelleggel a rendszer elemei egymás fölé, ill. alá lettek sorolva.

A fölöttes rend felelt meg a jelenség forrásának, vagy okának, az alattas, pedig a következménynek, vagy okozatnak. Az ok—okozati láncok így végső soron egyetlen *ős-ok*hoz vezettek el, és ez az *ős-ok* szolgált a bölcséleti rendszer jellemzéséül, tudni illik, hogy *tudatelvű* vagy *anyagelvű*. Hogy a *szellem* az elsődleges és az anyagi világ a teremtett, vagy fordítva. Ez a kérdés ugyanis valójában eldönthetetlen, jobban mondva e kérdésfeltevés jogossága vitatható. Semmiféle tapasztalattal nem dönthető el ugyanis, hogy melyikük az elsődleges, hiszen mi valamennyien tudattal rendelkező lények az anyaginak érzékelt és szellemileg felfogott világ részei vagyunk, nem létezik független tapasztalat ebben a kérdésben, legfeljebb az emberek tapasztalatainak egyre teljesebb összegződése képzelhető el. Ezért csupán racionális érveléssel nyúlhatunk az alapkérdés mögé, azaz elé, ami végső soron aztán már hitkérdéssé degenerálódik, fokozódik le, mert nincs lehetőség racionális eldöntésére.

Mindenesetre ez az ellentételező megoldás az alapvető filozófiai kérdés meghatározásában azért nem dialektikus, mert az ellentétként szembenálló állapot adottságként, eleve helytelenként mutatja be a sajátmagáé helyességével szemben. Az ellentmondattatásos megoldás viszont azért lehet valóban dialektikus, mert érveket szolgáltatva módosítja, kiegészíti, sőt megváltoztathatja álláspontját. Előbbi esetben érdekes, amint a társadalom tudományai természeti szükségszerűségekként állítják be az ellentétes álláspontokat, míg a természetfilozófia Szókratészt megelőző változatában például az egyöntetű természetről szóló megállapításaikat az egyes filozófusok mások megállapításaival mint ellentmondókat vetik össze, s valóban azokat módosítva, azoknak ellentmondva, azokat továbbfejlesztve fejtik ki saját nézetüket. Így lesz az anaximandroszi háttárlanból a dolgokat lehatároló–teremtő számokból az *arché* Püthagorásznál.

²¹ Az alárendelő és mellérendelő szemléleti módot korábbi munkáinkban már részletesen ismertettük. Vö.: Cser (2000), Ferenc: *Gyökerek: Töprengések a magyar nyelv és nép Kárpát-medencei származásáról*. Szerzői kiadás, Budapest. pp.: 44-46. Cser (2004), Ferenc: *A mellérendelő szemléleti mód. A magyar műveltség keleti kapcsolatai*. Előadás a Magyarok Világszövetsége *Magyarság keleti kapcsolatai* c. tudományos tanácskozás előadásorozata keretében, Budapest, 2004. május. Cser (2005), *Benjámín. Ben Jamini – a Jobbkezesek Fiai a Kiválasztottak, avagy vélhetőleg, kik is irányítják a világot?* www.nememnyi.net KÖNYVTÁR. pp.: 78-83.

Így fordul szembe Hérakleitosz nézetével a világ sokaságáról, állandó változásáról az *eleáta* filozófia a már önála is szereplő lényegkiemelés abszolúttá tevésével, s lép tovább az *eleáta* üres tér nem-létén az atomizmus. S ha az első filozófusoknál még a természet véghetetlen erejű és mindenre képes (tele étellel, szellemekkel és istenekkel), minden mögött ott lévő egység, akkor világos, hogy csak megközelítése, a róla szóló elképzelés ellentmondható, javítható. Amikor azonban a világ és minőségei keletkezéséhez szükségesnek tekintik a világon kívüli első szellemi mozgatót, maga a világ válik ennek hierarchikus alárendeltjévé. Nem lehet tehát semmilyen erről a szellemi-anyagi viszonyról és irányról más irányból közelítő, ennek ellentmondó megállapítást másként értékelni, mint amely a világ másként levéséből indult ki, mondjuk magából az anyagból származtatva az addig az anyagot is létrehozónak feltételezett első mozgatót.

Az alárendelő szemléleti mód a végső ok kérdésével egyetemben az alárendelő társadalmi viszonyok tükré. Ebben az egyes emberek és csoportjaik ún. 'uralmi' lánc részei, a tevékenységükben is felettes-beosztott kapcsolatokkal rendelkeznek, ahol a végső 'ok' vagy főnök, parancsnok, szellemi atya egy evilág feletti szellemisség, vagy pedig az evilági társadalmi hierarchia feje. A bölcséleti rendszerek alapállásától függ, hogy túllépnek-e a parancsnoki feladatkörrel a közvetlen társadalmi határon, vagy azon belül maradnak-e. Ebben a szemléleti módban kulcselem a hatalom, az uralkodás, az előírt viselkedés, a megkövetelt cselekvés és annak számonkérési mechanizmusa.

Leegyszerűsítve a kérdést a társadalom a platóni állammodellhez közelíthet, aminek a zökkenőmentes működését a pusztá rációra épülő uralkodás és az alárendelt dolgozók együttműködése jelenti, amely együttműködést a hatalom védelmére rendelt 'kiszolgáló', védő katonaság biztosítja. A rendszer szigorúan hierarchikus, és az uralom hiányában a társadalmat – eszerint – az anarchia jellemezné.

Ez a felfogás hatja át a görög bölcsélet ébredése óta az emberi bölcséleti rendszereket. Ezekben a 'rend' hatalom kérdése. A hatalom pedig felülről lefelé érvényesülő parancsok szerint működik. Az alsóbb rétegek a felsőbb parancsnak megfelelően dolgoznak, tevékenykednek, és a felfogás értelmében ez teremti meg az alsóbb dolgozó rétegek összehangolt cselekvését, ami a felsőbb réteg szellemi vezetését követve teremti meg a felsőbb réteg tudatos támogatását és biztosítja eltartását.

A természeti népek egy részénél még ma is – de a régészeti adatok tanúsága szerint az alárendelő társadalmi felfogással évezredekig párhuzamosan a földgolyó több területén, így a Kárpát-medencében is – más jellegű szemlélet mutatható ki. Ennek a lényege nem a központi akarat és az azt közvetítő parancs, hanem az emberi együttműködés. Az együtt működő társadalom szemléleti módja nem az alárendelő, hanem éppen annak az ellentéte, a *mellérendelés*. Ebben a szellemenben az emberek, emberi csoportok tevékenységét nem a legfelsőbb szint döntését közvetítő parancslánc és annak végrehajtása, hanem a közös célnak megfelelő egyedi döntés és cselekvés jellemzi, ahol az egyes emberek, vagy

csoportok a rájuk háruló feladatot önállóan, a közös cél érdekében végzik, és ha létezik vezetésük, az ezeket a részfeladatokat csupán összehangolja, de nem parancsszerűen hat a többiekre, hanem irányít. Ez a szemléleti mód az együtt cselekvők egyenértékűségén alapszik, és ezt vetítve ki az ismereteivel egyenértékű, azaz objektív valóságra, annak különböző módon megjelenő jelenségeit nem rendezi el szükségszerűen ok-okozati, vagy történeti láncná, viszonyokká, hanem azonos valóság különböző megközelítési módjaként, esetleg egyenértékű, összetartozó jelenségeiként fogja fel. Ebben a szemléletben nem jön elő kötelezően egyetlen, a jelen valóságot meghatározó ős-ok, s a tudat és az anyag ugyan szerinte nem azonos, de nem is kibékíthetetlen, egymással harcban álló ellentét, azaz ellentmondás, hanem az objektív valóság két különböző megközelítési módjától függő két sajátosság, illetve két sajátos terület. Viszont *a kettő egy*,²² azaz a kettő együtt jelenti a valóságot, egyik sem származik a másiktól, egyikük sem teremtett a másik által, hanem ketten együtt – esetleg még számtalan más jelenséggel egyetemben – jelentik az önmagát folyton megnyilvánító ősokot, azaz a létező valóságot.

Legjobb tudomásunk szerint kifejezetten mellérendelő szemléletű bölcseleti rendszer nem ismert, jobban mondva ilyenként nem elismertetett. A mellérendelő szemlélet azonban számos szellemi termékben, pl. a magyar népmesékben, regékben, természeti népek hit- és mondavilágában megjelenik. Mellérendelőként jellemzi továbbá Karácsony Sándor a magyar nyelvet és a magyar társas élet elveit, azaz – szerinte – lélektanát, valamint Joós Ernő a magyar nemzeteszmét. Ebben a szemléleti módban – ami az ember ősi szemléleti módját jelenti – nem létezik például teremtési legenda, hiszen az ember és a környezete az – ismeretelméleti egyenértékűségben adott – objektív valóság részét képezi, nem teremtett, azaz mindkettő időtlen, az időben végtelen, az objektív valósággal egyetemben. A mellérendelő szemléletű korai hitvilágban nincsenek istenek, az ember a szellemi és az anyagi világ egységét jeleníti meg, ezért leginkább a lélekhitel jellemezhető. A lélek és a test az emberben egyesül, de ez csak logikai egyesülés, hiszen fizikailag elválaszthatatlanok, a *kettő egy*, együtt jelentik az élő embert ebben a felfogásban. Ezért az alárendelő szemléletű bölcseleti rendszerek képtelenek ezt a mellérendelő gondolatvilágot leírni és ezért általában mellőzik, kizárják a lelket is a rendszerből. A rend a mellérendelő társadalomban nem központi parancs, büntetéstől való félelem eredménye ugyanis, hanem a társadalom működésének az eredménye, és furcsa módon, az alárendelő szemlélet eleven cáfolataként, a mellérendelő társadalmak évezredekig működtek és nem fulladtak anarchiába, amint azt az alárendelő szemlélet következtetései szerint elvárhatnánk.

Semmiképpen nem tekinthetjük véletlennek, hanem talán a végveszélybe került magyar nemzet nagyszerű próbálkozásának önmaga sajátosságai meghatá-

²² Cser Ferenc és Darai Lajos: „Az egység magyar jelképe az eurázsiai történetben és művészetben.” *Európa mi vagyunk I.* Fríg Kiadó, 2007. pp.: 233-271.

rozására, önazonossága felmutatására, és ebből következtetések, magatartás és cselekvési mód és célok levonására, kitűzésére, hogy a trianoni döntés utáni Csonka-Magyarországon az említett mellérendelő magyar sajátosságok bemutatása, szellemi képviselője mellett megjelent a bölcseletben is a mellérendeléssel szinte egyenértékű felfogás kifejtése. Legalábbis ezt találta meg és hangsúlyozta *Földes-Pap Károly* az autonóm ismeretelmélet módszere és feladattárgya lehetőségeként és példájaként a korszak olyan vezető magyar bölcseleinél, mint *Pauler Ákos*, *Kornis Gyula*, *Halasy-Nagy József* és *Brandenstein Béla*.²³ Utóbbiak bármilyen idézése nélkül *Földes-Pap Károly* maga mutatja meg ennek az autonóm ismeretelméletnek a – szerintünk mellérendelő – összefüggéseit. A képzetek ismeretelméleti eredetét, az ismeret forrását tárgyalva nem a lélektani keletkezést, nem a képzet-aktust érti alatta, hanem a képzet érvényét, ismerete igazságértékét adó tényezőt. Ez tehát „*sem pszichologikum, sem logikum, sem metafizikum nem lehet, minthogy az ismeretelméleti érvény 'túl van' a ténylegeség állapotán, de 'innen van' a logika ítéletfunkcióval kezdődő 'helyességi' érvényszféráján.*”²⁴

Így az autonóm ismeretelméletben a képzetek ismeretelméleti eredete egyben érvényük jellemzése igazolásuk szempontjából. Ugyanis a képzet jelentésének és tárgya létének a bizonyosságát az egyszerű racionális és empirikus képzetek esetében – amelyek ismeretelméleti egyenértékűséggel rendelkeznek – az észnek nevezett erő biztosítja és igazolja.²⁵ Ahol ez nincs meg, azaz az ész appercepciójának empirikus és racionális szféráján kívül, az ismeretelméleti egyenértékűség nélküli képzetek²⁶ (pl. lélek, Isten,²⁷ üdvösség) esetében, ott a

²³ *Földes-Pap (1941) Károly: Az autonóm ismeretelmélet fogalma. Rickert és Hartmann ismeretelméletének bírálata alapján. Az Akadémia Filozófiai Könyvtára 13. Magyar Tudományos Akadémia Filozófiai Bizottsága, Budapest*

²⁴ *Földes-Pap (1941), p. 157.*

²⁵ „Bármilyen új képzet keletkezik is az egyszerű (empirikus és racionális) képzetek szférájában, ezen új képzetet az ész érti meg, az ész helyezi el a hasonló képzetek megfelelő kapcsolatába, azaz: az ész appercepciója. Az ész tehát rendelkezik azzal az erővel is, hogy az új (empirikus és racionális) képzeteket appercepciója. A megismerésben – már ami az empirikus és racionális megismerést illeti – tehát rendkívül fontos szerep jut az ész azon erejének, mint ismeretelméleti tényezőnek, amit az ész appercepciójának nevezhetünk.” *Földes-Pap (1941), pp.: 157-158.*

²⁶ „Ha az ismeretelméleti egyenértékűség nélküli képzeteket úgy, amint tudatunkban megjelennek, megvizsgáljuk, arra az eredményre jutunk, hogy e képzeteknek vagy a jelentése, vagy tárgyaik léte teljesen egy szférába tartozik az ismeretelméleti egyenértékűséggel rendelkező képzetekkel. Pl. a 'lélek', 'Isten' stb. képzetek jelentése teljesen homogénnek mondható az empirikus és racionális képzetek jelentésével, csupán tárgyaik léte nem. S viszont vannak ismeretelméleti egyenértékűség nélküli képzetek, mint pl. a 'bűnbocsánat', a 'megváltás' stb. élményét kifejező képzetek, melyeknek léte homogén az egyszerű képzetek tárgyainak létével, azaz meglétük éppoly bizonyos, mint az empirikus és racionális képzetek tárgyainak léte, ámde kétséges a jelentésük, azaz az, hogy a nem kétséges létű élmény valóban arra a lényegre vonatkozik-e, amire a szokványos vallási mechanizmus vonatkoztatja, vagy csupán kicsinyességünknek, erőtlenségünknek a végtelen mindenség

képzetek ismeretelméleti érvényét a hit²⁸ akarati jellegű ‘appercepiáló’²⁹ mozzanata, azaz az akarat ‘appercepciója’ biztosítja és igazolja.³⁰

„Azonban amíg az ész appercepciója az ész törvényszerűségeinek objektivitása miatt mindig egyetemes, azaz objektív érvényességet jelent, addig az akarat appercepciója az akarat meghatározottságának szubjektív, sőt egyéni volta miatt mindig szubjektív, sőt egyenesen individuális érvényességet biztosít. Ez a mélyen ismeretelméleti oka annak a ténynek, hogy az empirikus és racionális szférába tartozó képzetek általános érvényűek, objektívek, viszont az ismeretelméleti egyenértékűség nélküli képzetek, amiket az akarat appercepciója igazol, ”³¹ csak szubjektív érvényűek, sőt egyéneként változók, azaz individuálisak.

láttán való fokozottabb érzése az, mint ahogy a vallástalanok magyarázhatják is e vallásos élményeket. Ez élmények képzeteit illetően nem kétséges tehát a képzet tárgyának léte, de kétséges az, hogy milyen jelentés tartozik hozzá az adott léthez.”. Földes-Pap (1941), pp.: 158-159.

²⁷ „Ha közelebbről megvizsgáljuk pl. az 'Isten' képzetet, úgy találjuk, hogy ismeretelméletileg nem egyéb, mint a végtelen fogalmának, mint racionális képzetnek az empirikus dolgok létét kitevő ontológiai tartalommal való megtöltése Ismeretelméletileg tehát az 'Isten' képzet nem egyéb, mint racionális formába ontológiai tartalom vetítése. A racionális forma adva van – mégpedig ugyanolyan meghatározottsággal, mint az egyszerű képzetek jelentése vagy tárgyaik léte – s csupán egy tényezőre van szükség, amely a 'belevetítést' igazolja, s azonnal biztosítja van az 'Isten' képzet ismeretelméleti érvénye.”. Földes-Pap (1941), pp.: 158.

²⁸ „Mi tehát az az új tényező, amely a 'belevetítést' elvégzi, illetve igazolja? Azt már eddig is világosan látjuk, hogy az ész appercepciója semmiképpen nem lehet. Ha a vallást kérdezzük meg, ezt a feleletet kapjuk: a hit. Ámde a hit – éppen keresztyén alapon – Isten ajándéka, tehát lényegében teológiai kategória, s mint ilyen végtelen távol van az ismeretelmélet kategóriáitól. Mégis a hit valóban ismeretet igazoló tényező is, amennyiben egy se-reg normális megismerő apparátussal rendelkező ember ezt nevezi meg azon képzetei 'forrásának', érvénye biztosítójának, melyek nem rendelkeznek ismeretelméleti egyenértékűséggel. Azonban a hit most nem mint teológiai kategória jöhet számításba, hanem mint 'ismeretet igazoló', azaz ismeretelméleti kategória, amin azt értjük, hogy nem a hit teljes teológiai tartalmára, dogmatikai meghatározottságára vagyunk most tekintettel, hanem a hitnek csupán azon egyetlen mozzanatára, amellyel ismeretelméleti egyenértékűség nélküli képzeteket csakúgy megért, felfog s a hasonló képzeteket kapcsolatába rendez, mint ahogy az ész appercepciója teszi a hatószférájába tartozó egyszerű képzetekkel.”. Földes-Pap (1941), pp.: 159-160.

²⁹ *Appercipiál, appercepció*: tudatosan észlel, tudatosít.

³⁰ „A hitnek ez az appercipiáló mozzanata teljesen akarati jellegű: ha egy megismerő alany akarja, akkor elvégzi azt a 'belevetítést', melynek eredménye az ismeretelméleti egyenértékűség nélküli képzet ismeretelméleti érvényének biztosítása; ha azonban nem akarja, akkor nem végzi el, s ez esetben ránézve nem rendelkezik érvénnyel az az ismeretelméleti egyenértékűség nélküli képzet.”. Földes-Pap (1941), pp.: 160.

³¹ „A vallási bizonyítékok pl. ezen ismeretelméleti körülmény miatt sosem lehetnek objektív érvényűek, miértis csak azon egyén számára jelentenek igazságot, akinek megismerő mechanizmusában az akarat appercepciója a szóban lévő ismeretelméleti egyenértékűség

„Az ész appercepciója és az akarat appercepciója teljesen heterogén, egymásra vissza nem vezethető szféra. Az ismeretelméleti egyenértékűséggel rendelkező s az a nélküli képzetek tehát nem alá-, fölérendeltségi, hanem szigorúan mellérendeltségi viszonyban vannak egymással. Ezért éppúgy helytelen ismeretelméletileg a középkornak az a törekvése, mely a filozófiát ancilla theologiae-nak tekintette, azaz az észet teljesen alárendelte a hitnek, mint az újkori racionalizmus, amely viszont a hitet rendelte az ész uralma alá.”³²

Ész és hit közötti viszony tehát csak mellérendeltségi lehet, ezért a ‘*racionális vallás*’ fogalma ellentmondó és az ősi ismeretelméleti mellérendeltségi viszonyt felborítja, amint a jóhiszemű ‘*vallásos tudomány*’ ismeretelméletileg szintén önellentmondó és tudománytalan.

Földes-Pap Károly végigtekintve a filozófia történetén, ott csaknem végig érzékeli az ő korában különösen kiélezett kétféle különálló, heterogén és autonóm ismeretszerzési mód ellentétét. A fogalmi vagy diszkurzív és az intuitív megismerés közötti ellentétet. Előbbi az ész appercepciójának hatókörébe eső empirikus és racionális, utóbbi az akarat appercepciójának szférájába tartozó megismerés. Hasonlóképpen állott szemben annakidején a racionalizmus és az empirizmus egymásnak merőben ellentmondó nézete, tábora, ahol egyik félnek sem volt mindenben igaza, mindketten csak részigazságokkal rendelkeztek, és szinte szükségszerű megoldásként jelentkezett az újkori empirizmus és racionalizmus szintézisét jelentő kanti kritizmus. A késői fogalmi és intuitív irány – az ész és az akarat appercepciója – szintézisét jelentő megoldás azonban nem egy a szintézisben születő új, harmadik irány, hanem a kettő együttes érvényesülése, egymást kiegészítése. Hiszen a fogalmi és az intuitív megismerés az emberi megismerésnek két ősi, egymásra vissza nem vezethető, autonóm igényét juttatja kifejezésre, azaz hogy az ismeret megbízható, adekvát legyen, és hogy mindenre kiterjedő, azaz totális legyen.³³

nélküli képzet ismeretelméleti érvényét igazolja. (Hogy az akarat appercepciója mögött valóban isteni erő működik-e, amely a hit forrásának lenne tekintendő, ennek a teológiai körülménynek a vizsgálata természetesen túlhaladja az ismeretelmélet keretét. Az ismeretelméletnek meg kell elégednie annak megállapításával, hogy az ismeretelméleti egyenértékűség nélküli képzetek érvényét igazoló tényező az [emberi] akarat irányából funkcionál, amely ismeretelméleti körülmény nem jelent semminemű állásfoglalást a hit emberi vagy isteni eredete problémájában, minthogy ha elfogadjuk is a hit isteni eredetét, ezt csak úgy érthetjük, hogy az isteni akarat, szándék az emberi akaratot mozgatja, befolyásolja; azaz ismeretelméletileg mindenképpen az emberi akarat munkálja közvetlenül az ismeretelméleti egyenértékűség nélküli képzetek ismeretelméleti érvényét. Ezen ismeretelméleti álláspont tehát semmiféle teológia-ellenes következménnyel nem jár.”. Földes-Pap (1941), pp.: 161.

³² Földes-Pap (1941), pp.: 161-162.

³³ „Amikor a bíró ki akarja hallgatni a tanúkat, tehát amikor egy tény igazságáról kíván meggyőződni, ezzel a kettős igénnyel lép fel: hogy pontosan úgy mondják el a dolgokat,

„Az objektív érvényt legitimáló ész appercepciója szükségképpen az adekváció (objektivitás) igényének felel meg, a szubjektív érvényt biztosító akarat appercepciója pedig inkább a totalitás igényének.”³⁴ Két igény, két törekvés, két megismerési apparátus és ismeretszféra, valamint két ismeretforrás.

„Minthogy megismerő apparátusunk funkciójának az ismeretigény ket-tőssége miatt két ‘pólusa’ van, az adekváció és a totalitás, így nyilvánvaló, hogy az egyik ‘pólushoz’ való közeledés a másiktól való arányos eltávolodást jelent. Tehát mennél adekvátabb egy ismeret, szükségképpen annál kevésbé totális (teljes), s viszont mennél totálisabb, szükségképpen annál kevésbé adekvát. Ez pedig egyszersmind azt is jelenti, hogy olyan emberi ismeret, amely maximálisan adekvát s ugyanakkor maximálisan totális volna, önellentmondás, képtelenség.”³⁵

Mindez kiemeli az autonóm ismeretelmélet szerepét, ennek a sajátos komplementer szintézisnek, egységnek a jelentőségét. Földes-Pap Károly végül túllép a megelőző racionalizmus-empirizmus szintézisen, a kriticizmuson is:

„Kant tiszta és gyakorlati ész megkülönböztetése, ami egyébként közel áll a fogalmi és intuitív megismerés két, ismeretérvényt igazoló tényezőjéhez, az ész appercepciójához és az akarat appercepciójához, azért nem volt elvi és szükségképpeni, hanem csupán esetleges, mert Kant nem ismeretszerű elvből, azaz nem a képzet vizsgálatából indult ki, hanem az ítélet vizsgálatából; ezáltal pedig az ismeret alapvető problémáit már a kezdetben nem-ismeretszerű elvnek, a logika elvének szolgáltatván ki, természetes, hogy nem juthatott el végső következtetéseiben sem az ismeret legbensőbb meghatározottságából szükségképpen következő ismeretelméleti igazságokhoz. Kantnál a tiszta ész és a gyakorlati ész által igazolt ‘ismeretek’ szférája azért esetleges és egymástól oly mértékben független, mintha csak két külön megismerő apparátussal rendelkező lény ismeretei volnának, – holott az autonóm ismeretelmélet alapján már eddig is nyilvánvaló, hogy ha nem is az ész appercepciója igazolja az ismeret-

ahogy megtörténtek; másrészt pedig, hogy mindent mondjanak el, ami csak megtörtént.” Földes-Pap (1941), p.: 163.

³⁴ Földes-Pap (1941), p.: 163.

³⁵ Földes-Pap (1941), pp.: 164. „Ismeretelméletileg tehát az ember helyzete tragikus, mint-hogy elérhetetlen után sóvárog, amennyiben amíg tart a ráció világossága, addig nincs adva a teljes valóság s mikor adva van a valóság, akkor nincs világosság. Ennek ismeretelméleti oka megismerő apparátusunk ősi, legmélyebb meghatározottságában rejlik, hogy a dolgokat nem ‘szimultán nézésben’ látjuk, mint Laplace egyetemes szelleme (Isten), hanem egyrészt a képzet és ítélet külön-külön funkcióival ragadjuk meg az immanenst, illetőleg posztuláljuk a transzcendenst; másrészt az egyik igénynek (adekváció) csak a másik igény (totalitás) kárára tudunk eleget tenni, minthogy a fogalmi és intuitív megismerés nem funkcionál egyugyanazon ismeretszférában.” Földes-Pap (1941), p.: 165.

retelméleti egyenértékűség nélküli képzeteket, de mégis bizonyos mértékig e képzetek is az egyszerű képzetekből 'származottak' – mert a königsbergi bölcs nem onnan indult ki, ahol még minden ismeret egyformán meghatározott, hanem a képzetből, hanem az ítéletből, ami pedig csupán az ismeret logikai meghatározottságára járhat következménnyel. A metafizikai és a vallási megismerés ugyanis az ítélet szempontjából semmi sajátosságot nem mutat az empirikus és racionális megismeréssel szemben."³⁶

Itt elég most csak annyit rögzítenünk tehát, hogy ezt a munkát következetesen a mellérendelés alapján fogalmazzuk meg, és ebben a bölcséleti rendszerek – hamis – alapkérdésére a válasz az, hogy a két vonatkozási alap egyenértékűen elsőrendű, azaz egyik sem származtatott a másiktól, még akkor sem, ha a részletekbe bonyolódva, az egésztől elvonatkoztatva az elsődlegesség és a másodlagosság kérdése fölvethető. Éppen ezért az itt bemutatott fogalmak, jelenségek nem képviselnek ítéletet gerjesztő értéket sem, nem rendelhetjük azokat érték kategóriákba, még akkor sem, ha esetleg egyikre alapozva fejtjük ki a másikat, egymás után. Ez látszólag megfelel egy fejlődési láncnak, holott éppen azt kívánjuk bemutatni, hogy ez sokkal inkább szemlélethez kapcsolt logikai lánc, azaz a fogalom kialakulása, semmint fejlődési lánc, ahogy Hegel azt tekinti. Ez matematikai értelemben véve nem-lineáris fogalomalkotás, ahol az eredmény, a függő változó megjelenik az okok, a független változók között. Az alárendelő szemléleti mód hierarchikus rendszere pedig matematikai értelemben véve lineáris, azaz a függő változó nem jelenik meg a független változók között. A logikai lánc pedig legkevésbé jelenti egy kitűzött cél felé való törekvést, ami egyébként a fejlődés kritériuma.

Kimutatható hát, hogy még az alárendelő szemlélet saját dialektikus módszerével sem lehet levezetni a neodarwinizmusból származó mai liberális társadalmi modellt, társadalmi élet kritériumait, és nem lehet igazolni a hegeli (platóni) államot, valamint az arra épülő globalizációs lépéseket, elképzeléseket. Nem lehet 'kitenyészteni' a felsőbbrendű emberfajt, a *homo finanticust*.

Induljunk el az alapoktól. Mindaz, ami a globális világmodellt jelenti, az élővilágra vonatkozik, és az élő emberekre alapozódik. Építsük fel hát az *embert* az elemeiből. Vezessük le először azt a logikai láncot, amely az embert, mint élőlényt meghatározza. Alkalmazzuk az ember fogalmát arra a mechanizmusra, amiben megjelenik – és ez a társadalom – aminek eredményeképpen jutunk el az élő társadalomhoz, amit az emberiség fogalma határoz meg.

Utóirat.

Mindennek eredménye lehet a nem is oly távoli jövőben a MAGYAR EURÓPA EGYETEM, amely Európa közepében, a rend és az érték jegyében, a magyar nemzeti érdekek mentén, a szomszéd népekkel való kapcsolataink elmé-

³⁶ Földes-Pap (1941), p.: 165.

lyítésére, a magyar géniusz újabb kiváló eredményeinek elősegítésére, az egyetemes emberi feladatok és haladás erőinek növelésére jöhet létre.

Alapítványi egyetemenként saját vagyonnal a függetlenség megőrzésére, egyedi tudományközi elit képzéssel és a legkiválóbb oktatói gárdával, akik kétfokozatú alapképzési szakok és továbbképzési szakok, doktori iskolák, tudományos kutatások és kiadványok keretében többszörösen kamatoztatják tudásukat.

A képzés a siker jegyében, megalapozott tervek reményével, jövőalakítási igénnyel, hasznos szakmai területeken, újszerű megközelítésben, korszerű eszközökkel és magas erkölcsi tőke felhalmozásával történik. A hallgatók felkészülnek nemcsak a magas szintű alkotó tevékenységre, hanem az élet egyéb különböző fontos dolgainak elsajátítására és saját maguk tudatos irányítására, egészségük és környezetük megvédésére, a tiszta erkölcs alapján álló életvitelre.

Az új egyetem már a kezdetekben is törekszik az önellátásra, a későbbiekben pedig, a felsőbb évfolyamok feltöltődésével olyan kiemelt közhasznú nyereséges vállalkozássá válik, amely a működési és bérköltségeken felüli nyereséget visszaforgatja az oktatás színvonalát növelő, a saját munkatársak tudományos kutatásainak, továbbképzéseinek támogatására. A felsőoktatási törvény alapján, egészen új szervezeti rendben áll fel.

A kiemelt közhasznú alapítvány kuratóriumába az alapítók és maga az egyetem is egy-egy tagot delegálnak. Az alapítványt tevőkhöz bármikor csatlakozhatnak más jogi és magánszemélyek is, akik szintén egy főt delegálhatnak a kuratóriumba, ha anyagi támogatásuk eléri az eredeti alapítványi érték összeadójának átlagát. A delegálást a jogutódok is folytatják, illetve az a szerv, amelyre a jogot a megszűnt delegáló átruházta. A kuratóriumi tagok a működés szervezeti feltételeiről maguk döntenek az érvényes magyar törvények figyelembe vételével. A kuratórium jogait az egyetemi alapítvány alapszabálya tartalmazza.

Többkarú egyetemenként működik, de a karokat azonos elnevezésű tanszékek irányítják. Minden tanszék szakgazda tanszékként működik, felelősen gondozza saját szakjait és oktatja azok szaktantárgyait, valamint át is oktat saját tantárgyaival az összes többi szak nem szakjellegű moduljai, azaz az értelmiségképző, a szakirányi és a szabadon választott modulok számára. Ezzel minden kar egyenrangúnak tekintett, s mindegyik külön elszámolással rögzítheti saját összeteljesítményét és így az oktatók viszonylag kevés óraszámban oktatva is meg tudnak jelenni nagy hallgatói tömegek előtt, ami gazdaságossá teszi alkalmazásukat és igazságos díjazásukat. A tanszékek vezetése a hallgatók tanulmányaira és az oktatók oktatói–tudományos munkájára és alkalmaztatására vonatkozó teendők szervezését végzi, míg tudományos ügyekben az oktatókból álló tanszéki tanács dönt. A tanszékvezetés (kari tanács) munkáját tanszékvezető (dékán) irányítja és tanszékvezető helyettesek (oktatási, nevelési és tudományos dékánhelyettes), tanszéki titkár és szakok szerinti tanulmányi előadók szervezik. A tanszékeket a legfejlettebb számítástechnikai programok támogatják a hallgatók beiratkozása, kredit rendszerben történő tárgyfelvétele, vizsgára jelentkezése, informálása, tanulmányi és pénzügyi adminisztrációja vonatkozásában. A tanszékvezetőket a

tanszékek oktatói választják maguk közül, a tanszékvezetők (dékánok) alkotják az egyetemi tanácsot, s a tanszékvezetők a tanszékek elnevezése szerinti abc sorrendben két évente követik egymást az egyetem rektori székében. Az első rektort adó tanszék nevét a közalapítványi kuratórium határozza meg, akit a törvényben megadott feltételekkel felterjesztenek állami kinevezésre. A mindenkori rektor a kuratórium alkalmazottja, minden más egyetemi dolgozó az egyetemi tanácsé, akinek nevében a rektor jár el. Az egyetemi tanács és a rektor meghatározott feladatra és időszakra felállíthat rektori tanácsot és ad hoc bizottságot az egyetem oktatóiból, kutatóiból és dolgozóiból. Az egyetemi tanács gazdasági és műszaki igazgatóságot állíthat fel az igényeknek és az előírási körülményeknek megfelelően.

Az egyetemalapítás megszervezése, a leendő szakok engedélyeztetése és minden kapcsolatos teendő a vonatkozó előírások figyelembe vételével és a felsőoktatásban eddig felhalmozott tapasztalatok kritikai felhasználásával elvégezhető. Az egyetemalapítás tervét és költségvetését, amihez az anyagi feltételek biztosítandók, nagy pontossággal és biztonsággal lehet elkészíteni. Ugyancsak részletesen meghatározhatók és kiszámíthatók az egyetem időarányos működésének feltételei. Az előkészítő–szervező munkát végzőknek azonban mindig szem előtt kell tartaniuk, hogy az új egyetemnek mindenben meg kell haladnia a már létező felsőoktatási kínálatot, különben nem indokolt az alapítás és nem lehet sikeres az indulás.

A tervezett 50–50 alapképzési és továbbképzési szakot, valamint a 30 doktori képzést olyan elérendő célnak kell tekinteni, amely fokozatosan válik valóssá, a legkönnyebben és leghatásosabban indítható szakokkal kezdve. Az induláshoz a már megalapított és működő, képzési követelményi rendeletekkel szabályozott szakok túlsúlyát kell alkalmazni. Ugyanakkor irányt kell venni és a tanszéki karok elsődleges feladatává tenni új szakok megalapítását az interdiszciplinaritás jegyében. Ez még olyan redundanciák felszámolására is vonatkozik, mint az idegenforgalmi és szálloda, valamint a vendéglátó és szálloda szak követelményeinek egyesítése egy vendégforgalmi vagy turizmus szakban. Ugyanitt viszont nem redundáns egy turisztikai információ szak megalapítása. El lehet indulni a nemzetközi kapcsolatok szakkal is, de utána fel kell bontani a javasolt területekre. A történettudományi újszerűségeket is meg kell jeleníteni a hagyományos történelem szak mellett. Ugyanez vonatkozik a média szakra, melynek elképzelhető szakirányai között nemcsak a nyomtatott és elektronikus sajtó, hanem a digitális filmezés, hangrögzítés, világosítás is. Fontos, hogy a pedagógia eleinte csupán a minimumon járatodjék, s ha igény látszik a különböző szakokon és nyelvszakokon is a tanárképzésre, akkor azt is be lehet indítani.

Ám ha mindez megvalósul, akkor már az egyetem biztos lábakon áll, és dönteni lehet további irányú feladatokról. Hosszabb távon elképzelhető a magyar, mint idegen nyelv szak oktatása is, annak doktori képzésével együtt. Végig kell gondolni, hogy mely szakokat lehet diplomásoknak meghirdetni, tehát melyek vonzhatják az átképzést választókat, mert azoknak az előképzettsége miatt könny-

nyitott oktatást lehet adni. Adódik az idegen nyelven való képzés lehetősége is később, a megfelelő idegen nyelvtudással rendelkező munkatársak jelenléte esetén.

Az interdiszciplináris képzési témákkal bíró szakok és a több tudomány területen és tudományágban minősített kari, tanszéki alkalmazottak lehetővé teszik az egyetemenként való működést. Vagyis az interdiszciplinaritást komolyan kell venni, és igényesen alkalmazni azoknál a szakoknál, ahol az tudományosan is indokolt. Ilyen például az önvédelmi sportoknál a mozgásbiológia, az informatikánál, médiánál a számítástechnika, a közgazdaságtudományban az alkalmazott matematika, stb, stb, mindenki a maga területén tudja ezt a legjobban érvényesíteni. Ezeket úgy kell beépíteni, hogy a felsőoktatási törvény speciális előírásainak is megfeleljenek.

Műszaki tudományok, informatika, számítástechnika, természettudomány, a matematika, statisztika, logika, a bölcsészettudományok, a humán tudományok, a pszichológia, a társadalomtudományok, a jogtudomány, a biztonságstudomány, a közgazdaságtudomány, a bölcsészettudományok, a filozófia, a nyelvtudomány, a történettudomány, a tájékoztatástudomány stb jelenlétét az egyes szakokhoz tartozó tantárgyak és az azokat oktató szaktudósok foglalkoztatása biztosítja.

A szervezés átláthatóvá és kiszámítható rutinná tehető minden szinten. Egyszerre biztosítva az elit jelleget és a gazdaságosságot. A sikeres szakoknak nem lesz felső hallgatói létszámhatára.

Vonzók lehetünk a kelet-európai sorstársaink gyerekei számára, a FÁK országokból, a Közel- és Közép Keletről, valamint az Észak-Afrikából érkezők számára. S kisebb számban a nyugat-európaiaknak, amerikaiaknak is, és mindenhonét a magyar származásúak gyerekeinek, akár tudnak magyarul, akár nem. Készülni lehet kihelyezett képzések beindítására is a ma szomszédos, ill. velünk együtt európai uniós társországokban, magyar, helyi és világnyelven folytatott képzésre a korábbi történeti régiós központokban, illetve távoktatással. Pozsony, Komárom, Selmecebánya, Kassa, Ungvár/Beregszász, Szatmárnémeti, Kolozsvár, Marosvásárhely, Gyulafehérvár, Nagyvárad, Temesvár, Újvidék, Szabadka, Eszék, Szarajevó, Zágráb, Lendva, Felsőőr, Kismarton, Bécs, nemcsak magyar és helyi államnyelven, hanem ugyanezt a világnyelveken is képes megtenni.

Nagyon vonzó márkajelvény lehet, hogy államilag elismert egyetemről van szó. S az Európai Unió fejlettebb országai egyetemeinek versenyét csak akkor nyerhetjük meg, ha szakjainkra ekvivalencia egyezményeket kötünk a nyugati egyetemekkel. A görögöktől az írekig és a portugáloktól a finnekig.

Még jobb megoldás magának valamely nyugati egyetemnek a diplomáját kiadni. Ezzel enyhíteni tudjuk a hazai akkreditációs feszültségeket is, mert ekkor automatikus az állami elismerés. Ugyancsak lehetséges bizonyos képzéseket már működő hazai felsőoktatási intézményekkel szerződve elkezdni, majd a saját engedély birtokában önállóan folytatni. Szerződni lehet olyan intézményekkel, mint az Etyeki Filmgyár, a Zsámbéki Tudásgyár, s bizonyos nagyobb cégek.

Várhatóan könnyíteni fogja az új egyetem elfogadását, ha a többi tudományos és felsőoktatási intézmény dolgozói sikerrel fordulhatnak majd hozzá főleg aktivitásukkal további sikerekért és jelentős pénzforrásokért, vagy ha ott nyugdíjas korukban sikerrel újraaktivizálódhatnak.

ALAPKÉPZÉSI ÉS TOVÁBBKÉPZÉSI SZAKOK

Bölcsész Kar:

Etika, Filozófia, Hírverés és reklám, Honlap szerkesztés, Irodalomtörténet, Kiadványszerkesztés, Komparatiztika, Magyar kulturális örökség, Média, film, Médiapolitika, Művészettörténet, Vallástörténet

Egészség és Környezeti Nevelési Kar:

Pedagógia, Környezetvédelem, Szociális munkás, Természetgyógyászat.

Közgazdaságtan Kar:

Gasztronómia, Gazdálkodási, Internetes kereskedelem, Marketing, Rendezvény szervezés, Turisztikai kommunikáció, Turizmus, Vendégforgalom.

Közigazgatás Kar:

Nemzeti politika, Nemzetiségi politika, Nemzetközi politika, Tájékoztatáspolitiká, Gazdaságpolitika, Környezetpolitika

Nyelvészet Kar:

Általános nyelvészet, Magyar nyelvészet, Magyar nyelv, Holt nyelvek, Nyelvtörténet,

Rendvédelem Kar:

Személy és vagyonbiztonság, Biztonságpolitika, Biztonságtechnika.

Technika Kar:

Alkalmazott és üzleti informatika, Médiaeszközök, Telekommunikáció.

Történelem Kar:

Államtörténet, Államkapcsolatok, Egyetemes történelem, Gazdasági kapcsolatok, Gazdaságtörténet, Hagyományörző, Hagyományszervező, Kulturális kapcsolatok, Kultúrtörténet, Magyar történelem, Történelmi örökségünk

MÁS KAROKRA ÁTOKTATOTT TÁRGYAK

Bölcsész Kar:

Etika, Érvélestechnika, Filozófiatörténet, Kommunikációelmélet, Magyar irodalom, Művészettörténet, Politológia, Pszichológia, Szociálpszichológia, Szociológia, Tudománytörténet, Üzleti kommunikáció, Vallástörténet, Világirodalom.

Egészség és Környezeti Nevelési Kar:

Környezetvédelem, Neveléstörténet, Pedagógiai pszichológia.

Közgazdaságtan Kar:

A közgazdaságtan alapjai, Emberi erőforrások, Gazdaságelmélet történet, Gazdaságföldrajz, Gazdaságpolitika, Környezetgazdaságtan, Politikai földrajz.

Közigazgatás Kar:

Gazdasági jog, Emberi jogok, Európa tanulmányok, Jogi alapok, Köz- és magánjog, Médiajog, Rendvédelmi jog.

Nyelvészet Kar:

Az EU hivatalos nyelvei, Élő nyelvek, Holt nyelvek, Magyar nyelv, Nyelvtörténet, Szomszéd népek nyelvei, Világnyelvek.

Rendvédelem Kar:

Biztonságpolitika, Biztonságtechnika, Önvédelem, Sport és rekreáció.

Technika Kar:

Alkalmazott és üzleti informatika, Gazdasági matematika, Informatika, Statisztika, Számítástechnika.

Történelem Kar:

Egyetemes történelem, Gazdaságtörténet, Magyar ókortörténet, Magyar őstörténet, Magyar történelem, Művelődéstörténet, Ókori civilizációk, Régészeti kultúrák

DOKTORI ISKOLA

Bölcsész Kar:

Etika, Filozófia, Ismeretelmélet, Kommunikáció, Logika, Médiaelmélet, Művészettörténet, Politológia, Reklámelmélet, Tudományelmélet.

Egészség és Környezeti Nevelési Kar:

Pedagógia, Környezeti nevelés, Természetgyógyászat.

Közgazdaságtan Kar:

Marketing, Turizmus, Vendégforgalom.

Közigazgatás Kar:

Nemzeti stratégia, Nemzetközi politika.

Nyelvészet Kar:

Általános nyelvészet, Magyar nyelvészet, Nyelvtörténet.

Rendvédelem Kar:

Biztonságpolitika

Technika Kar:

Alkalmazott informatika, Telekommunikáció, Üzleti informatika.

Történelem Kar:

Hagyományőrzés, Kultúrtörténet, Nemzetközi kapcsolatok, Történelmi örökségünk, Történettudományi.